Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XXI. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 23, 1915, at the postoffice at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., torek, 20. marca (March 20), 1928. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 67

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918

ILLINOISKI BARONI PREMOGA MANEVRIRAJO

Prihodnji teden imajo sejo v Chicagu. Miller govori o "sentimentu neunijskega obratovanja."

Chicago. — Rice Miller, predsednik organizacije premogovniških lastnikov v Illinoisu, je sklical sejo operatorjev za 28. marca. Baroni premoga se snidejo v hotelu Auditorium v Chicagu in na dnevnem redu imajo vprašanje, kaj jim je storiti 1. aprila, ko poteče provizorična pogodba z rudarsko unijo. Vsa pogajanja z unijo za sklenitev nove mezdne pogodbe so se razbila in 1. aprila mora avtomatično zastavkati 60,000 rudarjev v Illinoisu, ki so se vrnili na delo zadnjo jesen, ko je bila sprejeta začasna pogodba na temelju jacksonvillske mezdne lestvice.

Lastniki rovov zahtevajo, da se mezda zniža na $6.00. Unija zahteva, da ostane stara dnevna mezda $7.50 po jacksonvillski lestvici. Predsednik unije, Harry Fishwick, je obvestil lastnike, da illinoiska organizacija nima pravice spreminjati mezdo; to oblast ima samo centralna organiacija. Pri tem je ostalo.

Rice Miller je rekel v nedeljo novinarjem: "Kolikor je meni znano, ni ničesar na vidiku, kar bi preprečilo stavko. Operatorji nimajo nobenega programa za akcijo po 31. marcu, je pa med njimi močan sentiment, da bi poskusili nadaljevati produkcijo premoga v 225 premogovnikih, ki so zdaj v obratu, brez ozira na unijo."

To je napoved preloma z organiziranimi rudarji in uvedbe "open shopa" v Illinoisu. Da li se jim to posreči v tej državi, v kateri so rudarji organizirani stoodstotno in kjer je v veljavi zakon, po katerem mora vsak rudar imeti spričevalo od države, da je sposoben za svoje delo, je seveda drugo vprašanje.

Lastniki rovov z veseljem opazujejo komunistično agitacijo, ki se je pojavila tudi med illinoiskimi rudarji. "Save the Union Committee" je tudi tukaj na delu. Baroni upajo na razkol v uniji — nakar jim bo lahko zdrobiti vse zavojevane frakcije in razdeljene rudarje.

Kemik kritizira Burtonovo resolucijo

Dejal je, da čas še ni prišel za mednarodne pogodbe proti pošiljanju orožja vojskujočim se narodom.

Washington, D. C. — Burtonova resolucija, ki vsebuje prepoved proti pošiljanju orožja, municije in drugih priprav vojskujočim se narodom, ki bi če bi bila sprejeta, stavila v nevarnost ameriško kemično industrijo in ovirala ameriške obrambne načrte.

To kritiko je izrekel Charles H. Herty z New Yorka, tehnični svetovalec Kemične ustanove, ko je nastopil kot priča pred zborničnim odsekom za zunajne zadeve.

Trdil je, da bi tak zakon, kot ga priporoča resolucija, ukinil vse kemične pošiljatve vojskujočim se narodom, bodisi v bojne ali mirovne namene, kar bi pospešilo kemično industrijo v tujezemskih državah na račun kemične industrije Združenih držav.

Hertyjeve argumente je pobijal C. Porter, republikanec z Pennsylvanije, ki je dejal, da je v sedanjem času nemogoče skleniti mednarodno pogodbo proti pošiljanju orožja, vendar je pa dolžnost Združenih držav, da store prvi korak in sčasoma jim bodo sledile druge države.

Vesti s premogovnega polja v državi Ohio

Pet stavkarjev aretiranih. — Prošnja za živila se je predložila governerju. — Kuhinje za delitev juhe se ustanove.

Bellaire, O. — Zvezni maršalski deputiji so aretirali v torek pet rudarjev pri premogovniku Crabbaple in premogovniku Florence. Obtoženi so, da so kršili sodnijsko prepoved. Odvedli jih bodo v Columbus.

Aretacijo je izvršil kapitan Ray Noble, ki zapoveduje deputijem. Aretirani so bili John Orkis, star 18, Toni Pranskevich, star 20, Andy Blacariec, star 29, Joe Horsky, star 25 in Toni Cigagna, star 77 let.

Premogovnik Taplin, lastnina A. J. Morgan Coal kompanije, bo prodan na javni dražbi. Cena mu je $25,000.

Ta premogovnik je bil nekoč najstarejši v Bannockovem distriktu. Govorili so, da so ga nekoč ocenili, da je vreden pol milijona dolarjev. Zdaj bo prodan z mulami in senom vred.

Provident, O. Rudarji v St. Clairsvillu so ustanovili odbor za odpomoč in so izbrali rudarja Mike Primilovicha, da pojde v Columbus prosit governeja Donaheyja za živež za otroke stavkujočih rudarjev in druge, ki nimajo kaj jesti. Odbor se je nekega dne sestal na bojišču in je vprašal za podporo one, ki dele podporo za živila. Rekli so, da po mnenju državnih zastopnikov ne potrebujejo živil v okraju Belmont. Peticija, ki bo izročena governerju, bo pokazala ravno nasprotno.

Primilovich izjavlja, da živila niso potrebna le za otroke rudarjev in so tudi za veliko drugih.

Columbus, O. — Generalni adjutant Frank D. Henderson izjavlja, da se je prehranitev otrok pričela nekako koncem tedna. Ustanovljenih bo kakšnih dvajset do trideset postaj, na katerih bodo delili juho. Poročila, ki jih je prejel Henderson, govore, da bo podhranjenih kakšnih tisoč otrok.

Prve kuhinje so imele biti organizirane že zadnji petek. Druge se organizirajo tako hitro, kot jih bo mogoče organizirati. V četrtek je bila pri governerju delegacija rudarjev in drugih, ki je apelirala nanj, da se odpomočna akcija razširi. Dozdaj je prišlo v državni fond $35,000 za odpomoč rudarjem.

Bellaire, O. — V mestu se je organiziral pomočni odbor. Dozdaj je ta odbor prejel $130. Odpomočna akcija je pod vodstvom kapitana Hunterja od Rešil. armade. Nekateri mlekarji so izjavili, da bodo darovali mleko za prehrano otrok, drugi so obljubili druga živila.

Zgodovinar ni zadovoljen z izbiro čikaškega šolskega odbora.

Madison, Wis. — Carl Russell Fish, znan zgodovinar na wisconsinski univerzi, ni nič vesel, ker je čikaški šolski odbor izbral njegovo ameriško zgodovino kot učno knjigo za čikaške šole. Fish je podal izjavo, v kateri pravi, da so čikaški političarji postavili njegovo delo v slabo luč in da se on ne strinja z njih propagando.

Profesor Fish je mnenja, da sta edino dva tujezemska častnika storila nekaj važnega v ameriški revoluciji, ki sta zaslužila, da se ju v zgodovini omenja. To sta bila Von Steuben in La Fayette, pravi profesor.

Eksplozija v stanovanju filmskega igralca.

Hollywood, Cal. — V stanovanju Art Acorda, filmskega igralca, se je v nedeljo zvečer pripetila eksplozija in ga delno poškodovala. Acord je težko ranjen in njegovo stanje je opasno. Kaj je povzročilo eksplozijo, je še neznano.

COOLIDGE ZA PRIVATNI MONOPOL PREMOGA

Izjava iz Bele hiše ni presenečila kongresa.

Washington, D. C. — Bela hiša je izjavila, da predsednik ne vidi izhoda za premogovno industrijo v drugem, kot v tem, da se amendirajo zvezni zakoni in da se podvzamejo koraki, da se industrija spoji v ogromno združenje. Ta izjava ni prav nič presenetila kongresa. Eksekutivni odborniki rudarske organizacije United Mine Workers so pri zaslišanju pred senatnim odsekom to združenje naglašali kot potrebo.

Odborniki rudarske organizacije pričakujejo, ako se tako združenje izvrši, da bo spojeno z velikimi železnicami, zato mora tako združenje uravnati zvezna komisija, da se ohranijo mezde in povoljne delavske razmere. Odborniki rudarske organizacije ne nasprotujejo praktičnemu načrtu in rednemu združenju industrije, ako to združenje ne ogroža njih moči — prostovoljne organizacije rudarjev in ta združitev ne diktira mezd in delavnih razmer v premogovnikih.

Ako je rudarska organizacija kaj dokazala pri sedanjem zaslišanju pred senatnim odsekom, tedaj je dokazala to, da velike železniške družbe lahko svojevoljno znižajo rudarske mezde. Ako bodo železniške družbe kontrolirale predlagani monopol v premogovni industriji, tedaj bo usoda rudarjev odvisna od moči njih strokovne in politične organizacije.

To je vzrok, zakaj Lewis in tovariši nasprotujejo vsaki reorganizaciji premogovniške industrije, ki ne prizna statusa unije.

Razoroževalno zborovanje se morda razbije

Sovjetski delegatje zapuste Ženevo, ako bo njihov načrt zavržen.

Ženeva, 19. marca. — Rusija, Nemčija in Turčija nameravajo ta teden forsirati *Ligo* narodov, da pokaže pravo lice, če ji je res za razoroženje ali samo vodi slepilno igro.

Sovjetski načrt za odpravo armad in bojnih mornaric v štirih letih pride danes v razpravo. Ruski delegatje so včeraj rekli v privatnem razgovoru, da zapuste Ženevo, ako bo njihov načrt pokopan kot se mu napoveduje. "Potem nimamo več kaj delati tukaj in po nepotrebnem nočemo zapravljati časa," je dejal Litvinov.

Pogreznjena submarinka dvignjena.

Boston, Mass. — Submarinka S-4, ki je ležala tri mesece na morskem dnu v bližini Provincetowna, kjer se je pogreznila s 40 možmi v zadnjem decembru, je bila te dni dvignjena na površje in privlečena v tukajšnjo luko. V notranjosti so našli še osem mrličev.

Policija razbila delavske demonstracije v Budapešti.

Budapešta, 19. marca. — Policija na konjih je včeraj zagnala konje v vrste več tisoč socialistov, ki so korakali po ulicah v proslavi osemdesetletnice kmetske revolucije na Ogrskem. Delavci so se umaknili z ulic s klici: Živela ogrska republika!

Sneg pokril Pennsylvanijo.

Harrisburg, Pa. — Tri do 18 palcev snega je v nedeljo padlo po vsej Pennsylvaniji. Toliko snega še ni bilo tukaj v pravkar končani zimski sezoni.

Wheeler oplazil sodnika in njegove prepovedi

Izdal je sodnijsko prepoved proti rudarjem v državi Ohio.

Washington, D. C. — Senator Wheeler je dejal pred senatnim odsekom, da tak sodnik, ki je izdal tako sodnijsko prepoved, kakeršno je izdal sodnik proti rudarjem v državi Ohio, ni sposoben za sodnika.

V mislih je imel zveznega sodnika Benson Hougha, člana zveznega distriktnega sodišča v južnem delu države Ohio. Ta je izdal sodnijsko prepoved proti rudarjem dne 10. septembra 1927.

S. H. Robbins, predsednik organizacije premogovnih podjetnikov v državi Ohio, je skušal opravičiti sodnijsko prepoved. — Dejal je, da je bila potrebna za varovanje lastnine in za preprečenje nemirov pred neunijskimi premogovniki. Tajil je, da so bili unijski rudarji v državi Ohio pognani iz kompanijskih stanovanj, ravno tako je tajil, da niso bile kršene civilne svoboščine stavkujočih rudarjev. Porogljivo je dejal, da bodo premogovniški podjetniki še nadalje vztrajali, da se premogovniki v državi Ohio obratujejo z neunijskimi premogarji, ako se razmere ne izpremene.

Amendment za modifikacijo prohibicije

Sabath iz Chicaga predlaga, da samo zvezna vlada prodaja opojne pijače.

Washington, D. C. — Resolucija čikaškega kongresnika Sabatha glede novega amendmenta, ki modificira osemnajsti amendment, pride prihodnji petek na razpravo v zborničnem odseku. Novi amendment določa, da ostane izdelovanje in prodajanje alkoholnih pijač prepovedano kot je zdaj, toda zvezna vlada lahko odpre dispenzarije v vseh državah in izdeluje, razvaža ter prodaja pijače direktno odjemalcem, ki imajo posebno dovoljenje. Odjemalci morajo biti polnoletni in smejo kupiti za lastno porabo ne več kot dva kvorta žganja, petnajst kvortov vina in 30 kvortov piva v enem mesecu. Vlada sme računati ne več kot sto odstotkov več kot jo stane izdelava in transport in dobiček se deli med zvezno vlado in posameznimi državami.

Sabath pravi, da po tem sistemu ne bi žganje stalo več kot 90c, vino 50c in pivo 20c kvort, vlada pa bi imela čez eno milijardo dolarjev dobička vsako leto.

Število žrtev vsled vročinske bolezni se je znižalo.

Chicago. — Buletin, ki ga je izdal čikaški zdravstveni department, izkazuje, da se je število smrtnih slučajev vsled legarja v pretečenem letu izdatno znižalo.

Leta 1927 je bilo samo 23 žrtev te bolezni v Chicagu; število je manjše kot v katerem drugem mestu v Združenih državah. Skrbna inspekcija vodovodov, mleka in drugih živil, katera prihaja v mesto, je pripomogla, da se je število žrtev legarja zmanjšalo.

Potres v državi New York.

Albany, N. Y. — V severovzhodnem delu države New York so se čutili v nedeljo lahki potresni sunki. V nekaterih krajih so se zdrobile okenske šipe v stanovanjih, toda o kaki večji škodi ni poročila.

Požar v bolnišnici.

Albany, N. Y. — V nedeljo zvečer je nastal ogenj v Memorial bolnišnici in napravil občutno škodo. Trije bolniki, katerih ni bilo mogoče rešiti, so se v dimu zadušili.

Z INDUSTRIJSKEGA BOJNEGA POLJA AMERIKE

Znižanje mezde in deljenje miloščine roka v roki. — Pet dni dela v tednu v pralnicah v Oregonu. — Hišniki v Memphisu se organizirajo. — Delavski županski kandidat zmagal v Kanadi. — Stavbinski delavci v Norwichu se organizirajo in drugo.

Detroit, Mich. — Fisher kompanija, podružnica General Motors kompanije je znižala mezdo od 50 centov na uro na 45. Takoj po znižanju mezde je Fred J. Fisher, predsednik General Motors kompanije, daroval večjo vsoto denarja zavodu "Male sestrice siromakov."

Eastside, Ore. — V obeh pralnicah v Marshalltownu je uvedenih pet dni dela v tednu.

Memphis, Tenn. — Hišniki v tem mestu so ustanovili organizacijo hišnikov z devetnajst člani.

Edson, Kanada. — A. D. MacMillan, delavski županski kandidat v tem mestu, je zmagal. MacMillan je preddelavec na kanadski narodni železnici. Tri leta je bil občinski svetovalec. Kandidiral je na programu javnega lastništva.

Alamosa, Colo. — Kuharji in kuhinjski delavci so se organizirali v tem mestu.

Norwich, Conn. — V tukajšnjem mestu je kampanja za organiziranje neorganiziranih delavcev končala z dobrim izidom. Organizirali so se stavbinski delavci, izdelovalci smotk, gledališčni delavci, brivski pomočniki, godbeniki in kovinski delavci.

Hamilton, O. — Ameriška delavska Federacija je storila, kar je bilo v njeni moči, da posreduje med East Stove kompanijo in njenimi delavci. Kompanija je ostala trmoglava. Wm. Green, predsednik Ameriške delavske federacije, izjavlja zaradi tega, da izdelki kompanije niso več na priporočljivi listi organiziranega delavstva.

Oklahoma City, Okla. — Socialisti so obdržavali dne 10. marca svojo konvencijo, da so reorganizirali stranko v državi.

Klamath Falls, Ore.—Šumarski delavci, ki so delali od kosa, so po kratki stavki zmagali in dosegli pet centov povišanja mezde na uro. Stavkokazi so bili vsi odslovljeni.

New Orleans, La. — Najdaljši most na svetu je med jezerom Ponthartrain in morskim obrežjem v New Orleansu. Ta most je dolg petnajst milj in pol. Dnevniki pravijo, da bo ta most ostal kot večen spomenik organiziranemu delavstvu, kajti zgrajen je bil s 100-odstotno organiziranimi delavci in pri gradnji se ni dogodila nobena nesreča.

Sacramento, Cal. — Svet stavbinskih delavcev izjavlja, da je v Kaliforniji toliko brezposelnih delavcev, da je za delavce bolje, da ne hodijo iskat dela v Kalifornijo.

New Orleans, La. — Pascal C. Pozzi, ravnatelj zveznega plovbenega odbora, izjavlja, da je letos število brezposelnih delavcev v mestu veliko večje, kot druga leta. Delo čez uro in nadomeščenje delavcev z delavkami, ki delajo za veliko nižjo mezdo, kot delavci, sta glavni vzrok brezposelnosti v tem mestu.

Portland, Ore. — Tu je na stavki več kot dvajset avtoizvoščekov. Ti zahtevajo $90 mezde na mesec in deset odstotkov od dnevnih prejemkov, pa deset ur dela na dan. Zdaj prejemajo $75 mesečno in 26 odstotkov od prejemkov.

Alexandria, La. — Državna delavska federacija naznanja, da prične šestnajsta konvencija dne prvega aprila.

Chicago, Ill. — Dve čikaški firmi sta spoznali, da ni uspeha, ako delata z neorganiziranimi delavci. Best-On-Ready Roofing kompanija je podpisala pogodbo z organizacijo krovcev, Nature Rival kompanija, ki izdeluje moderce, je po stavki izjavila, da prizna unijo svojih delavcev in je znižala delavne ure. Pogodbo bo podpisala z organizacijo Int. Ladies Garment Workers Union.

Delavci so preje delali po petdeset ur v tednu. Zdaj delajo pri tej tvrdki le 46½ ur v tednu. Pri tvrdki dela tudi sedem sto delavk. Delavke se sprejmejo takoj v organizacijo, ko bo zadovoljiv sporazum napravljen in podpisan.

Nove senzacije prihajajo v oljnem škandalu

Čikaška preiskava je prišla na sled nekemu "visokemu uradniku" v Washingtonu, ki je prejel Sinclairjeve bonde.

Chicago. — Senatorja Nye in Norbeck, člana senatnega odseka za javna zemljišča, ki preiskuje petrolejski škandal, sta v soboto zaključila posebno preiskavo v Chicagu in se odpeljala v Washington — zadovoljna. Na temelju poročil sta zadovoljna ne toliko radi tega, ker sta izbrakala precej libertibondov iz Sinclairjevega koruptnega trimilijondolarskega sklada med čikaškimi političnimi mogotci, temveč ker sta ujela neko zelo veliko ribo, ki paradira pod zelo visokim naslovom v Washingtonu.

Zadeva je tako važno, da še ni objavljeno nobeno ime, toda senator Nye je obljubil pred odhodom, da bodo imena objavljena v sredo v Washingtonu, ako koroborativna evidenca potrdi prve izjave. Ko je dotična priča prišla pred senatorja zadnjo soboto, so bili reporterji poslani iz sobe in zaslišanje je bilo tajno.

Znano je samo toliko, da je neki človek v Washingtonu, Ill., pomotoma prejel paket libertibondov, ki je bil naslovljen nekemu "zelo visokemu vladnemu uradniku" v Washingtonu, D. C. Ekspresna družba, ki je poslala paket, je naredila pomoto. V zavoju je bilo za $50,000 bondov. Paket je bil seveda takoj odposlan na pravi naslov.

V nedeljo so listi razkričali, da se dotični uradnik piše Siddon. Edina prominentna oseba s tem imenom je zvezni sodnik Siddons, pred katerim se je vršila ponesrečena obravnava proti oljnemu magnatu Sinclairju in bivšemu tajniku notranjih zadev Fallu. Obravnava se obnovi prihodnji mesec. Sodnik Siddons je — kot poročajo iz Washingtona — takoj ogorčeno dementiral, da bi bil kdaj prejel en sam cent.

51 Kitajcev usmrčenih radi napada na tujce

Kuomintangska vlada naznanja, da je kaznovala morilce inozemcev v Nankingu.

Šangaj, 19. marca. — Huang Fu, zunanji minister kuomintangske (nacionalistične) vlade, naznanja, da je bilo 51 bivših vojakov in pustolovcev, ki so ubili sedem inozemcev v Nankinku zadnjo spomlad, eksekutiranih na odredbo vlade. S tem — pravi minister — je južnokitajska vlada zadostila zahtevam velesil, ki so pretrgale diplomatične stike z revolucijonarji pred enim letom. Huang Fu naznanja dalje, da bo vlada kmalu zadostila tudi ostalim zahtevam glede denarne odškodnine.

Prvi spomladanski dan.

Danes (20. marca) je začetek spomladi v koledarju. Spomlad je letos prišla en da prej kot po navadi radi prestopnega leta. Vremenski biro je včeraj napovedal precej primerno spomladansko vreme.

ŽELEZNIŠKI DELAVCI ZA IZRAVNAVO MEZDE

Železniški delavci se izredno zanimajo za razsodiščno zadevo delavcev Chesapeake & Ohio železnice.

Washington, D. C. — Delavci v železniških delavnicah krišem dežele se zanimajo za mezdno zadevo delavcev Chesapeake & Ohio železniške družbe. Ta zadeva je zdaj pred sodiščem. Zaslišanje prične dne 26. marca v Richmondu. To je prva poteza, ki so jo izigrali v železniških delavnicah, da izravnajo izgubo, ki so jo imeli leta 1922 s stavko.

Vsled omenjene stavke in pritiska, ki ga je izvajal justični tajnik Daugherty se je delavcem znižala mezda za osem centov na uro. To izgubo nameravajo nadomestiti skupaj z napredovanjem drugih 16 železniških kategorij, da dosežejo pridobitve teh kategorij.

Delavci v železniških delavnicah so mnenja, da je njih odločen odpor leta 1922 obvaroval druge železniške kategorije pred naskokom za znižanje mezde. Druge kategorije dajejo v sedanjem boju delavcem v železniških delavnicah moralno pomoč, da se doseže normalno razmerje v mezdah raznih železniških kategorij.

Razsodnika za delavce sta A. P. Wharton, predsednik Mednarodnega društva strojnikov, in F. H. Knight, podpredsednik organizacije vozogradnikov. Razsodnika za železniško družbo sta L. B. Parrish podpredsednik družbe, in S. B. Hitch, predstojnik mehaničnega oddelka železniške družbe.

Javnost zastopata Wm. Rogers Clay, načelnik najvišjega državnega sodišča države Kentucky, in dr. Thos Walker Page, bivši član zvezne tarifne komisije.

Federacijski sistem štev. 41 zastopa približno 7,500 delavcev, ki delajo v delavnicah Chesapeake & Ohio železnice. Zahtevo za izravnavo mezde je vložil dne 2. februarja. Lani v mesecu novembru se je dosegel sporazum s železniško družbo, da se zadeva predloži razsodišču v razsodbo.

Ako to postopanje konča z uspehom, da se obnove zopet stiki, kakršni so bili pred stavko, tedaj bodo delavci v železniških delavnicah vseh železnic vložili svoja zahteve za tako izravnavo. Ako se to gibanje izkaže uspešno, tedaj bodo delavci imeli priliko povsod v deželi se rešiti kompanijskih unij.

Nove politične homatije v Rumuniji.

Bukarešta, 19. marca. — Okrog 60,000 pristašev rumunske kmetske stranke je včeraj demonstriralo v Bukarešti proti Bratianovi vladi. Kmetje zahtevajo ostavko vlade. Vlada je umaknila policijo in vojaštvo iz mesta ter ni motila demonstracij. Kmetje so prišli v glavno mesto na strankin kongres, nakar so izjavili, da ne gredo domov toliko časa, dokler vlada ne pade.

Letalo padlo med otroke; trije mrtvi.

Wilmington, Cal. — Civilno letalo, kateremu se je polomilo krilo, je v nedeljo padlo iz višine 2300 čevljev na dvorišče hiše, kjer so se otroci igrali. Trije letalci so se ubili in dva otroka sta bila ranjena.

Ropar je v ječi umrl.

Chicago. — Arment Clement, črnec, ki je bil zaprt v okrajni jetnišnici radi ropa in čakal obravnave, je bil v pondeljek zjutraj najden mrtev svoji celici. Zadela ga je kap.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v oklepaju n. pr. (Feb. 29-1928) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

VOJNA NEVARNOST IN PRIPRAVE ZA VOJNO.

Scott Nearing, profesor ekonomije, pravi v enem svojih člankov sledeče:

"Ogromna je gospodarska moč Združenih držav. Pred petdeset leti je znašalo bogastvo Velike Britanije $40,000,000,000, Združenih držav $30,000,000,000, Nemčije $38,000,000,000, Francije pa $33,000,000,000. Ko je bila svetovna vojna končana in so bili dolgovi plačani, je bilo bogastvo glavnih držav takole razdeljeno: Združene države $320,000,000,000, Velebritanija $90,000,000,00, Francija $70,000,000,000, Nemčija $65,000,000,00, Rusija $55,000,000,000, Italija pa $26,000,000,000.

Leta 1870 so vodilne države imele skoraj enako razdeljeno bogastvo. Na vrhu je bila Velebritanija, na dnu pa Združene države. Leta 1922 je bil položaj popolnoma izpremenjen. Bogastvo Združenih držav je bilo večje kot vseh drugih vodilnih držav—Velike Britanije, Francije, Nemčije, Rusije in Italije skupaj. Skoraj v eni generaciji se je država, ki je bilo še kapitalistično dete, izpremenila v kapitalističnega orjaka.

Že te številke učinkujejo, ampak veliko bolj je še učinkujoče, da se bogastvo Združenih držav množi v veliko hitrejšem razmeru kot v Veliki Britaniji, Franciji, Nemčiji, Italiji. V pet ali deset letih se bo povečalo še bolj gospodarsko vodstvo Združenih držav, ako se ohrani kapitalistični gospodarski sistem.

Nadvlada v bogastvu pomeni nadvlado v militarizmu. Nadvlada v militarizmu pomeni osvojevanje, podjarmljenje in izkoriščanje." Tako Scott Nearing.

Ampak njegove številke o nagromadenju bogastva povedo še veliko več. Nagromadenje bogastva pomeni tekmo ali ravs in kavs zaradi bogastva. Ta ravs in kavs rodita spore, ki postajajo večji in večji in končno vodijo do oboroženega konflikta. To resnico prav dobro vidijo tudi podporniki kapitalizma, zato naglašajo ob vsaki priliki potrebo najsilnejše mornarice in armade na suhem, ali bolje povedano največjo oboroženo silo na morju in na suhem." Oni vidijo to osredotočenje bogastva Združenih držav in razumejo, da veliko bogastvo povzroča zavist in poželjivost. Da branijo to svoje bogastvo, pa zahtevajo največjo oboroženo silo na suhem in na morju. Ta filozofija le potrdi resničnost nauka Karel Marksa, da bodo na svetu vojne, dokler imamo v človeški družbi uveden kapitalistični gospodarski sistem in katerega ponavljajo socialisti, ker je resničen, logičen in neovrgljiv. Ako se zavedamo, da kapitalistični gospodarski sistem povzroča vojno, zakaj ga ne odpravimo in ga ne nadomestimo s socialističnim, ki pomeni mir? Ako se nadomesti v Združenih državah sistem blagovne produkcije in distribucije za profit s sistemom blagovne produkcije in distribucije za ljudske potrebe, smo storili več za ohranitev svetovnega miru, kot če zgradimo največje bojne ladje, ki plovejo na morju in pod njegovo površino, največja letala in zračne ladje, največje kanone in izdelamo najbrzostrelnejše puške in pripravimo najhujše kemične strupe za uničenje sovražnika.

Prihodnja vojna ne bo začela zaradi tega, ker Mussolini škili prek Adrije na Balkan ali prek Brenerjevega prelaza do donavskega obrežja, ampak zaradi kapitalističnega tekmovanja pri nagrabljenju bogastva. Lahko se Mussolini navede kot pretveza za one, ki ne mislijo tako daleč, kot sega njih nos, ali katerih nikdar ne sreča pamet v njih življenju, ampak razumni ljudje se ne dajo varati s takimi pravljicami.

Prihodnja vojna tudi ni več tako daleč od nas. Prav zanesljivo jo dožive naši otroci, ako se ne prične s socializiranjem človeške družbe. V Združenih državah je vprav sedaj ugodna prilika, da dajo drugim kapitalističnim državam dober vzgled, ako prično s socializiranjem ali nacijonaliziranjem premogovniške industrije pod demokratično kontrolo in upravo. To bi več izdalo za odpravo vojn in za ohranitev svetovnega miru, kot pa vsi programi za povečanje mornarice in armade. Če pa kljub socializiranju industrij v Združenih državah napadejo druge kapitalistične države Združene države, tedaj bo znalo ameriško ljudstvo tudi braniti svoje gospodarske preosnove v prid vsega ameriškega ljudstva. Imelo bo na milijone zaveznikov in podpornikov v kapitalističnih državah. Za to ni težko uganiti, na čigavi strani bo zmaga.

VESTI IZ NASELBIN

Šubeljnov koncert.

New York, N. Y. — Veliko petja in glasbe je v New Yorku, za vsako uho in za vsak okus, a malo, sorazmerno premalo — umetnosti. In še ta se skriva le v njej posvečenih hramih. Širše občinstvo se pa drenja po vaudevillih, kino dvoranah in revujah.

Slovenci smo bili to pot srečnejši. Doživeli smo koncert v najvišjem pomenu besede. Tone Šubelj, bariton kr. opere v Ljubljani, nam je natočil v eni uri in pol zvrhane mere čiste pevske in glasbene umetnosti, tuje in domače, moderne in večno mlade narodne. Uživali smo vsi, ki smo se s študijem kdaj upeljali v umetniško pojmovanje in oni, — in menda nič manj, ki jim je slovenska zemlja in slovenska mati vlila gorke ljubezni do petja in glasbe.

Šubelj je dorasel umetnik, ves naš, ves pristen slovenski. Marljivost in neprestano učenje sta stopnjevala prirojeno mu nadarjenost do izrednih umetniških višin. Zato ima Šubelj še veliko bodočnost, kjerkoli bo nastopal.

Newyorški Slovenci so pokazali zrelo umevanje za našo mladO umetnost z onstran morja. In tako je prav! Saj nas tako redko obiščejo pravi umetniki, da že več ne vemo, kako se razvijajo onstran v stari domovini. Zato je bila nabito polna dvorana in veža povsem naravni odjek tistega velikega pričakovanja in upanja, ki ga imamo v našo umetnost doma. In Šubelj je zvrhano zadovoljil vsa pričakovanja. Že pri prvi pesmi je osvojil vse poslušalstvo ter potegnil za sabo, oziroma dvignil k sebi srca in duše, se nato ljubko polgraval z njimi z boljo in veseljem, s tugo in z otroško razigranostjo svojih skrbno izbranih programnih točk. Ravno v tem se nam je pokazal Šubelj kot zrel, dovršen umetnik. Z njim smo zasanjali sentimentalne Pavčičeve "Cvetne sanje," s katerimi se nam je predstavil, pa se takoj zresnili z občudovanjem visoke tehnike, s katero nam je podal zelo kočljivo balado "Pevca Toma." Vilharjev "Mornar" je bil zopet ves naš in je ganil do solz. Še globlje pa nam je posegel v razmehčana srca s svojimi narodnimi pesmimi. Menda smo čutili vsi eno. Šlo je iz srca do src. Mehki "Zagorski zvonovi" in "Megla u jezera" v Pavčičevi opremi, ter nedosežna koroška "Gor čez jezero" v Ravnikovi izdaji so bile kakor žive sanje z domačih tal, kot košček neba, ki se nam je utrgal tam iznad Triglava in nam objel dušo v nedopovednih čustvih in spominih. Skoro vsem so blestele solze v očeh, videl sem sorojaka, dolgoletnega pevca, ki se je naslonil ob mizo in plakal kot otrok . . .

Šubeljnovo umetniško dovršenost pa smo začutili še bolj v opernih točkah, "Rigolettu" in "Seviljskem brivcu," ki so vžgale občinstvo v pravi vihar navdušenja in občudovanja. Jako razvita višina, prekrasna izgovarjava teksta, dramatična nadarjenost in izborna tehnika so poleg mehkega, liričnega čuvstvovanja njegove posebne vrline.

Je tudi specialist za otroško pesem, kar smo z veseljem spoznali v Musorgskega "Hopaku" in "Kikiriki," katere nam je navrgel. V tej smeri bo našel še hvaležnega polja v Ameriki, tembolj, ker poje v šestih jezikih.

Tone Šubelj je žel v New Yorku popolen uspeh. Razodel se nam je velikega umetnika izrednih zmožnosti. Čujemo, da bi ga tudi v drugih naselbinah radi čuli. Ker ima še nekaj tednov prostega časa predno nastopi svoj ameriški angažma, naj se poklicani faktorji podvizajo. Vse naselbine bi ga morale povabiti! Pevska in kulturna društva so naravnost poklicana, da prirede vsaj en koncert Šubeljnov v svoji naselbini. Povabite tudi druge narodnosti, da čujejo resničnega slovenskega pevca — umetnika. Pa svojo lastno mladino pripeljite! Boste videli, ne bode je več sram reči, da je otrok — slovenskih staršev!

— Gorenjec.

Opomba:—Društvom in naselbinam, ki si žele Šubeljnovega koncerta, podajamo njegov naslov: Mr. Tone Šubelj, 194 Singer St., Astoria, L. I., New York. Naj hite, da lahko še v letošnji turi obišče čim več naselbin.

Amerikancem v prevdarek.

Dne 28. feb. je v Milwaukee Leaderju izšel zelo zanimiv članek, ki se peča s pripravljanjem Združenih držav za bodočo vojno, katera, ako se uresniči, bo spravila vse državljane ob domove. Uničeni bodo s streli ali pa z davki. Nihče ne bo ušel, naj ima svoje prihranke v kakršnikoli obliki in kjerkoli naložene. Uničenje valute bo veliko. Članek me spominja na govor sodruginje, članice nemškega parlamenta, ki je pred par leti predavala v Pittsburghu v Moose templju. Povdarjala je, da Ameriko čaka, kar je Nemčijo doletelo. Na vprašanje, zakaj so nemški socialisti v parlamentu odobravali posojila kajzerju, je dejala, da je bilo takrat v parlamentu komaj 20% socialistov in z izgubo vojne bi se vsa ljudska jeza izlila na socialiste. To bi brezdvoma uničevalno vplivalo na stranko, tako pa danes stoje na trdnejši poti socializma kot so kdaj preje.

Dalje, da nas ameriški kajzerji prav sedaj držijo za vrat in čas da ni več daleč, ko se bomo znašli v istem stadiju kot je bila Nemčija leta 1914. Naša pot bo ista kot je bila Nemčije. Nam—Amerikancem v deželi svobode tiska in zborovanja — da se bo svet veliko bolj čudil kot se je njim v deželi Bismarckov in kajzerjev. Mi se pač lahko kaj naučimo od njih, medtem ko oni niso imeli sličnih ugodnosti, da bi prepričali mase. Manjšina je sicer bila prepričana, ne pa večina in sosedne dežele so pa bile skonomsko slabše razvite kot Nemčija. Ker so vojne komercijalnega pomena, bo svet prišel do prepričanja, da niso bili oni povzročitelji zadnje vojne. Nekdo mora nositi odgovornost. Vsakokrat pa so nahujskani mali narodi za začetek morije.

Vojne povzročuje ljudstvo samo radi zanikrnosti, samopašnosti, zapostavljenosti nad manj ukimi, ki so bili manj napuhnjeni in se imeli, po domače povedano, malo več kristjanstva ali ljubezni do bližnjega. Vojne bi danes prav lahko preprečili, ako bi na primer premogovni baroni industrije, ki vidijo, da je v njih rokah škodljiva ljudstvu, odstopili državi ali ljudstvu. Industrijo bi se potem obratovalo, da bi koristila premogarjem in konzumentom. Tako je z ostalimi industrijami. Človek v enem dopisu pač ne more vsega opisati. Zato so pa na razpolago različne knjige, katere bi moralo ljudstvo čitati. Ker pa tega ljudje nočejo, so sami krivi posledic stavk in vojn.

Nekateri so mnenja, da bi bilo treba postreliti vse kapitaliste. In potem bi bilo vse dobro. Takšno mnenje prevladuje pač le med neukim ljudstvom. Oče, odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo. Dva tisoč let in še je ljudsko mnenje na 'pravem' mestu! Ste li že slišali povest o trakulji? Well, kdor jo je imel, že ve, koliko truda mora imeti, predno se je iznebi z raznimi medicinami. Najtežje pa je odpraviti nje glavo. Enako je s kapitalističnim sistemom. Prave medicine je treba, ki je v ljudski izobrazbi v širšem pomenu besede. Treba je pravega umevanja, da so potrebne te in te stvari, treba pa je odpraviti pogoje, ki so škodljivi delavstvu in vsemu človeštvu. Takrat ne bo treba postreliti kapitalistov, ker ne bo pogojev zanje.

Mari naj čakamo na nebeško življenje na onem svetu? Ne, tukaj si lahko delavstvo in človeštvo sploh ustvari nebeški raj z razumom. Kakor moderna tehnika izpopolnjuje stroje, tako bi moralo delavstvo izpopolnjevati svoje organizacije, ki bi mu služile kot bi bilo treba. Ako so drugi nasprotnega mišljenja kot mi, ni treba zato izliti nanje žolč, ker to povspešuje jezo in sovraštvo med nami samimi. Pred vojno sta se v Evropi bojevala proletarec in srednji razred, ki ni hotel pripadati proletarijatu, marveč se je smatral za buržoazijo. Po vojni sta prišla do pravega spoznanja, da danes socializem tam tako raste. Danes se tu godi to, kar se je pred vojno v Evropi. Spet nam je potreba znanja, da smo proletarci vsi, ki delamo, paraziti so pa le oni, ki ukazujejo in ne producirajo. Naša naloga mora biti: zapustiti svet našim potomcem boljši kot smo ga mi dobili.

Ob tej priliki naznanjam rojakom, ki so prispevali v kampanjski fond soc. stranke za leto 1928, da sem nabral vsoto $48. Poleg tega pa sem prodal 20 znamk po dolarju, ki sem jih prejel od okrajne soc. stranke za Debsovo radio postajo. Večina teh sem prodal med groceristi, ker sem mnenja, da je njih dolžnost ista kot delavcev s krampom in lopato. V socialistični družbi bo preskrbljeno za vse, da bodo lahko opravljali koristna dela za pošteno povračilo. Iznebili se bomo pijavk, ki se danes vesele v raznih letoviščih v vseh štirih sezonah leta. Nikar ne pozabimo gesla Karl Marksa, da delavstvo se mora osvoboditi samo verig, ki ga vežejo. Z uma svitlim mečem se jih bo lahko otreslo za vselej.

Na prošli seji društva št. 87 SNPJ smo razpravljali glede omejitve delegacije za bodočo konvencijo in glede premestitve konvencije v Cleveland. Dobro obiskana seja je odobrila predloge v obeh slučajih. Ljudje polagoma prihajajo do pravega pojmovanja o dobrem gospodarstvu. — Par let pred svojo smrtjo je pokojni električni wizard Steinmetz dejal: "Slovan ustaja iz skromnosti in pohlevnosti ter potrpežljivosti, a njegova poštenost ga bo dvignila na visok pedestal civilizacije." Da bi se njegove besede skoro uresničile v vseh ozirih našega javnega delovanja!—Anton Zornik.

Farme in delavske razmere.

East Worcester, N. Y. — Že dolgo časa je minulo, od kar se je slišalo kaj od naše slovenske farmarske naselbine. Tukaj živi veliko število slovenskih družin v Otsego in Schoharie okrajih. Večina Slovencev se je naselilo tukaj v času vojne, nekaj pa tudi pozneje. Eden izmed prvih Slovencev je bil tukaj mr. Matt Kenig. Tukaj imamo društvo št. 393 SNPJ, ki lepo napreduje. Imamo še več drugih društev, ki so v bližini mesta Cooperstowna, N. Y., približno 40 milj od nas.

Dne 24. feb. t. l. sta se člana društva št. 393, Rudolf Dedek in Mary Grgič poročila, in si kupila farmo. Paru čestitam in jima želim mnogo uspeha in sreče v prihodnjosti.

Delavske razmere so tukaj še prečej dobre, kolikor je meni znano. Slovenci in Hrvati, ki so zaposleni pri Delaware & Hudson železnici, delajo po 5 dni v tednu in prejemajo od 36 do 40 centov na uro za navadno delo. Večinoma se farmarji v tej okolici pečajo z živinorejo, kokošjerejo in s krompirjem. Mleko pošiljajo v tukajšnje mlekarne. Kokošjereja je tudi dobra, če ima farmar na stotine kokoš in če pridela živež zanje doma; jajca se pošiljajo v mesto New York ali pa se jih proda tukajšnjim trgovcem. V jeseni, ko se skoplje krompir, se ga lahko kar na njivi proda, ker pridejo kupci iz bližnjih mest ponj. Cena krompirju je danes $1.25 en bušel. Seveda moremo misliti, da če se hoče pridelati lep krompir, je že precej dela z njim, kar farmarja stane denar.

Tukaj je čist zrak in dobra studenčna voda. Višina je od 1200 do 1300 čevljev nad morjem in sem se hodijo zdravit iz velikih okoliških mest. Imamo najboljše studence, iz katerih imajo farmarji napeljano vodo po hišah in hlevih. Zemlja je tu in tam malo kamnita, toda se vse polje lahko obdeluje. Edino, kar ta zemlja rabi, je priden, razumen delavec in pa veliko gnoja, in potem pa raste, da je veselje pogledati.

Tukaj je veliko farm na prodaj, velike in majhne, z orodjem in živino in tudi druge. Vsak si uredi pošteno življenje in tudi denar, ako je priden delavec; Slovencem in Hrvatom svetujem: pojdite na farme, dokler je še čas. Kakor je videti, delavske razmere ne bodo nič bolje, posebno po rudokopih in tovarnah, ker mesto premoga rabijo elektriko in tudi vsake vrste olje za gretje in kuhanje. Treba je nekaj pomisliti, kam bodo šli vsi, ki so brez dela. Edino kar preostaja, je, kupiti si farmo in postati svoj gospodar. Zagotovljeni ste, da boste preživeli pošteno sebe in mlajše, ko pridejo na svet. Tukaj so šole, gledališča in plesne dvorane.

Ako meni ne verjamete, kar sem vam opisal, pišite na društvo "Slovenski farmar" št. 393 SNPJ, ki vam bo dalo pojasnila. Čital sem že več dopisov in povsod ljudje svetujejo, pojdite na farme, da pridete do pravega napredka in svobode.

Z bratskim pozdravom!

— Anton Paulin.

Nove vrste zdravila in podpora.

Widen, W. Va. — Od kar je kompanija postavila novega superintendenta, smo premogarji deležni vsakovrstnih dobrot. Pred par dnevi so nabili letake, ki naznanjajo, da vsaki delavec, če se kaj pobije in mu dokažejo, da se je po svoji krivdi ponesrečil, mu znižajo mezdo pri vozičku za pet centov; onim, ki delajo od ure, pa 25c na dan. Tako lepo darilo dobi vsak tisti, ki mora rati poškodb, zadobljenih pri delu, ostati doma par dni ali par mesecev.

To so torej zdravila in podpora, ki smo jih deležni widemski premogarji! Zopet nov dokaz, kako potrebno je za sva Jugoslovana, da pristopite k društvu Slovenske narodne podporne jednote. Za vzgled naj vam tudi bo neki prejšnji član našega društva, ki je pustil naše društvo pred letom. Pred par dnevi je težko ponesrečil in po zdravnikovi izjavi ne bo sposoben za nobeno delo 3 leta. Poleg tega pa ima veliko družino. Precej je takšnih, ki trde, da društvo je v žepu. Koliko časa? To je seveda drugo vprašanje. Nihče ne ve, kje ga nesreča čaka. — Premogar.

Naprodaj revije

"Zdravje," zdravstveno-poučlist. Druga številka letošnjega letnika ima sledečo velezanimivo in koristno vsebino: Ivana Segula: Higiena najširših plasti našega naroda. — Ivo Zor: "Gimnastika" in gimnastika. — Dr. Fr. Mis: Povečane žrelnice in nebnice. — Miroslav Zor: Pravilno in nepravilno dihanje. — Dr. B. P., Baltimore: Drugo pismo iz Amerike. — Jod kot zdravilo proti golši. — O protinu. — Drobiž.

"Zdravje" izhaja mesečno in stane za Ameriko en dolar letno. Naslov: Zdravje, Ljubljana, Zaloška cesta 2 (Higienski zavod), Jugoslavia.

"Novi Čas" (prej "Čas" v Clevelandu), mesečnik za izobrazbo. Prva številka 14. letnika, datirana v januarju in tiskana v Ljubljani, je pravkar prišla s sledečo vsebino: Našim naročnikom. — Oton Berkopec: Grlica (pesem). — Alfonz Gspan: O pesniku Otonu Župančiču (s sliko). — Lojze Ude: Slovenski izseljenci, samopomoč Slovenije in "Novi Čas". — Frank Kerže: Posebnosti Amerike. — Bogomir Magajna: V vagonu. — Anton Svetlin: Triumf kemije. — Rud. Kr.: Kolonizacija Palestine in židovski Nacionalni fond. — Iz kitajskega po Mile Klopčiču: Suša (pesem). — Vinko Moederndorfer: Koroško narodno blago. — Ksenija Prunkova: Povest o luni. — v evropski tvornici orožja v Bo- Rudolph Phillip - V. K.: Obisk v evropski tvornici orožja v Boforsu. — John Dos Pasos - L. M.: Dud je umrl. — Anton Svetlin: Izvrženci. — Stirling - F. K.: V deželi pritlikavcev. — Gospodinjski oddelek.

Revija "Novi Čas" šteje 36 strani. Vsebina je raznolika in zanimiva, kar je dokaz, da ima mnogo novih sotrudnikov. Izdaja je konzorcij. Glavni urednik je Vinko Košak in pomožna urednika sta Alfonz Gspan in Lojze Ude; urednik za Ameriko je Frank Kerže. Naročnina je najbrž ista ($3.00 letno), dasi ni omenjeno. Naslov za Ameriko je stari: 1142 Dallas Rd., Cleveland, O.

Ivan Molek:

OPAZOVANJA

Naša večna sreča.

Kje je toliko sreče, da je ni nikdar konec?

V nebesih, sanjah in ameriških filmih!

Kakšna sreča? — — —

Ako si nesrečen, brate, pojdi v kinogledališče. Tam gotovo najdeš srečo na koncu. V filmski drami je realnost izven tega sveta. Kdor je tako zabit, da sedi večer za večerom v temni palači in gleda "ameriško življenje" na platnu, bi, devet od desetih, gotovo znorel, ako bi ne bil k sreči tako zabit.

V začetku in sredi filmske drame je še nekaj normalnosti. Vidiš bandite, tatove, korumpirance, morilce, ljubavne intrige, "triangle", zarote in lopovščine na vseh koncih in krajih, toda na koncu? Vse izpade srečno. Največji lopov se stopi kesa, ko mu junakinja poda biblijo v roke! Intrigant dobi vselej po prstih in po glavi; morilec je vedno prijet še predno izvrši umor; trikotna ljubezen je dosledno zaključena s smrtjo tretjega usiljivca (ako ne umre za srčno kapjo, mora izvršiti samomor ali ga ubije avtomobil) in razporoke ne sme biti! — Ameriški mladi junak se poda po svetu in sam samcat zdrobi revolucijo v Nikaragvi ali na Kitajskem; če pa ostane doma, zdrobi štrajk ali ujame celo tolpo boljševikov v Pittsburghu ali Philadelphiji!

Amerika, ki živi v filmu, je krščansko in patrijotično najidealnejša dežela v vsemirju: vse se vrši po postavah in morali — in vse nesreče se zaključijo s srečo. "The happy ending." . . .

Gledaš, gledaš to Ameriko ob večerih in popoldnevih — in potem kupiš časopis in gledaš Ameriko, v kateri živiš — ali gledaš z lastnimi očmi to in ono — saj ne veš, kje si, če bi resnično bdel. Ker pa ogromna večina spi zunaj gledališča in bdi le v gledališču pred platnom, je prepričana, da je koncem konca vse v redu in vse srečno v "God's country."

Kar ni mogoče nikjer — niti v Rusiji, ne v Indiji — je mogoče s tisočerno lahkoto in milijonsko rezervo v filmu.

Prav ima dr. Wiggam, ki je dejal, kot ga citira naš Louis Adamic:

"Moderna veda momentalno bolj škoduje kot koristi ljudskim množicam. Prej so reakcijonarji, fanatiki in hinavci dosegli le par tisoč ljudi, danes pa, ko se poslužujejo filma, radia, brzojava, telefona in tiska, dosežejo milijone. Niti pekel ne pozna furije, kakršna je zavladala na našem planetu, odkar je praktična veda s svojimi iznajdbami postala dekla reakcije."

Odpomoč?

Znanost mora biti osvobojena in laž v vseh svojih formah uničena! To mora biti naloga vseh naprednih strank in ljudi.

Katoliški duhoven zapustil cerkev in se oženil.

Bridgeport, Conn. — James Francis Ledwich, bivši župnik rimsko-katoliške fare sv. Jožefa v New Havenu, Conn., je zadnji mesec misterijozno izginil, ne da bi se bil poslovil od svojih ovčic. Skrbni farani so ga iskali vsepovsod in celo na policijo so apelirali, če ga niso morda boljševiki in ateisti ubili. Te dni pa so farani presenečeni izvedeli, da je njihov dobri župnik obesil kolar na klin in se civilno poročil v New Yorku z miss Marion E. Shaughnessey, ki je bila telefonistka v New Havenu.

Sovjeti izpustili tri Nemce.

Berlin, 19. marca. — Nemška vlada je bila včeraj obveščena iz Moskve, da so bili trije nemški inženirji v Doncu izpuščeni iz ječe. Enemu je dovoljeno, da gre lahko takoj domov v Nemčijo, druga dva pa morata ostati v Ukrajini, ker sta potrebna kot priči proti drugim. Ostali trije Nemci so še v zaporu. Obtoženi so sabotaže v sovjetskih rudnikih in tovarnah.

Vesti iz Jugoslavije

V LJUBLJANI JE GOVORIL STIPICA RADIČ . . .

(Izvirno.)

V Ljubljani imamo malokdaj kake goste iz južnega dela jugoslovanske države. Zlasti pa goste, ki Ljubljano s kakim posebnim namenom posetijo, ali ki v Ljubljani javno nastopajo. Sicer je že bil v Ljubljani sam predsednik vlade gospod Velja Vukičević, predsednik nove in stare jugoslovanske vlade v Beogradu, bili so tudi drugi, ali še nobeden ni nastopil v Ljubljani, da bi javno govoril . . .

Najnovejša zveza med demokrati in hrvatskimi kmeti v Jugoslaviji, v takozvani kmetsko demokratski koaliciji, pa je poživila stike Slovencev z ostalimi južnejšimi prebivalci. V ponedeljak je prispel v Ljubljano sam Štefan Radič, vodja hrvatskih kmetov in hrvatskega naroda. Prišel je na povabilo akademskega kluba za Društvo narodov na ljubljanski univerzi in predaval v veliki unionski dvorani večtisočglavi množici. Svojemu govoru je dal Radič naslov: Jugoslavija, njen položaj v Podonavju, Evropi in svetu.

Ker je to njegovo predavanje res zanimivo, ga v kratkih besedah na nastopnem mestu prinašamo. Med drugim je dejal g. Radič: "—Danes po desetem letu po svetovni vojni vidimo dva velika rezultata ogromnega dela in napora vseh teh dolgih let. To sta popolno spoštovanje človeške osebnosti brez ozira na šolanost, bogastvo in revščino, in dejstvo, da so se v Evropi razmere in po vsem svetu v zadnjih dveh do treh letih ukrenile v levo, da pa so se vse levičarske stranke pomaknile k desnici. Odvrgle so krvave revolucionarne metode in vodijo samo svobodno borbo duha, zvestega čisti in pravi demokraciji.

Oglejmo si Anglijo. Vse kaže, da bo pri prihodnjih volitvah zmagalo delavstvo, ki pa ni za revolucionarne metode. —

Predno označimo položaj in razmerje naše države, ki še ni urejena, napram njenim sosedom, se ozrimo na Združene države ameriške, ki so sprejele za svojo državno politiko politiko Forda, pri katerem ni delavec več navaden vijak ali kolo ali stroj, temveč je res človek, tovariš in inženir kapitala. (O kako se g. Radič v tem moti!) On je zmožen in zato tudi dobro plačan.

A pri nas? Kaj pomaga sužnju volilna krogljica? Mi smo uboga raja, oropana in teptana na lastni zemlji. — Velika je Fordova ideja, ki pravi, da se mora dobro delo in skrajna štednja z materijalom, energijo in časom tudi dobro plačati. Delavec mora biti podjetnikov sodelavec in ne podrejeni, manjvredni sluga.

Kapitalistična banka je krokodil, bančni kapitalistični direktor hoče imeti polovico dobička in navija obresti, v stvar pa ni vložil niti pare niti svojega uma. Srečo imajo le pametni ljudje. Norci so vedno nesrečni. Jaz sem to enostavno tajno ameriške državne politike povedal v Beogradu, pa so me poslušali samo moji politični prijatelji. Rusije ni nihče drugi razumel kot samo Amerikanci. Pri nas govorita le kundak in batina in z avtoriteto boga se hoče izvajati umazane stvari. Evrope ne bi hotel voditi niti vrag. V Ameriki je 120,000 Slovencev(!), ki so najvzornejši in imajo prav "vzorne" duhovnike. Nas Hrvatov je pol milijona(!), in smo deloma kot Slovenci, deloma kot Srbi. Da je naša vlada vsaj malo normalna, bi jih vse združila. Naša država more Balkan evropeizirati ne pa srednje Evrope balkanizirati.

Srb se nagizda v lepo obleko, čeprav nima v žepu nič in se postavlja. Hrvat je nekaj boljši, Slovenec je pa ponižen romar Janez, ki ima v žepu vsaj pipo in tobak.

V sovjetski Rusiji so bili vsi ekstremisti vrženi iz vlade. Lenin je še l. 1921 rekel: "Revolucija ne sme iti proti kmetu. Vse kar se na zemlji pridela, mora biti kmetovo." — In to je več vredno, kot za našega kmeta volilna pravica. Stalin je zavrgel revolucijo in Marksove metode. V Moskvi je na Kremlju zapisano: "Vera je opij za ljudstvo." To je le fraza. Ruski kmet še vedno moli k bogu, ne klanja se pa več popu.

V politiko se mora uvesti kot osnovna podlaga etika. Rusija jo je vzela in še obstoja, Francija je ob revoluciji ni vzela in zato hira.

Beograjska cincarija nam je konfiscirala tudi možgane, kakor nekdaj dunajska policija. Vsak ruski časopis zaplenijo.

Obnova diplomatskih odnošajev med našo kraljevino in Rusijo ne bo pomenilo samo važen diplomatski akt, temveč obnova vseh elementarnih sil našega naroda. Tega se Anglija boji brez potrebe, a Italija po pravici. Položaj bivše Avstrije je bil pri nas z geografskega, kulturnega in ekonomskega ozira obremenjen. Politično pa je Avstrija grešila, ker je podredila naš narod tako, da je bil skoraj zasužnjen. Zato je morala propasti.

Naš narod je siromašen in naš položaj je tak, da nismo zmagovalci, temveč da smo med gospodarsko tepenimi. Morda v enem letu ali morda v petih letih bo razširjeno in ojačeno Društvo narodov, v katerem bodo Rusija, Amerika, Indija, rešile problem Jugoslavije in Srednje Evrope, ki bo združena v veliki federaciji carinske Unije med Baltiškim in Črnim morjem. Takrat šele bo Jugoslavija uživala plodove svojih talentov."

Tako g. Radič. Poslušalci so imeli "hec", smejali so se in — ploskali. Z dnevnim redom seveda njegov govor ni imel opravka.

Razstava češkoslovaškega stavbarstva v Ljubljani.

Ljubljana, 28. feb. — Odnošaji med bratskima državama Jugoslovanov in Čehoslovakov so zelo prisrčni, za kar skrbita obedve državi, zlasti pa še prebivalci obeh držav. Navezali so si dosedaj že mnogo prijateljskih stikov, ki jih ob vsaki priliki še izpopolnjujemo. Tako imamo skoro gotovo vsako leto po en obisk od strani čeških narodnih zastopnikov v Jugoslaviji, in na drugi strani odhaja tudi naša jugoslovanska delegacija na Češkoslovaško.

Prebivalstvo je vedno naklonjeno bratom Čehom, ki prihajajo v našo domovino. Prav tako pa se pohvalijo tudi naši delegati, da jih bratski češki in slovaški narod prav uljudno in prijateljski sprejema in pogošča. Vidi se očitno, da je med temi narodi le neka prijateljska vzajemnost, katere na žalost tako malo opazimo pri drugih narodih. Čehom pa je tudi veliko v interesu, da hodijo k nam, isto tako pa je prav tudi nam, ki se od njih marsičesa dobrega naučimo in obenem marsikaj koristnega zopet spoznamo.

Znano je, da so Čehi, kakor tudi Slovaki v kulturnem kakor tudi politično- gospodarskem oziru pred nami. Zato se mi radi učimo od njih, kajti vemo, da so oni tisti, ki so s svojim delom in žilavostjo ustvarili dokaj več, kakor pa mi Jugoslovani. Na primer moremo reči, da so Čehi na polju tehnike veliko pred nami. Te dni so razstavili v Ljubljani vsi večji in priznani umetniki, arhitekti in inženirji iz vseh panog čehoslovaškega stavbarstva.

V Jakopičevem paviljonu v Ljubljani sedaj zopet lahko vidimo, kaj in koliko so zgradile pridne in umne roke. Čehoslovaško prosvetno ministrstvo nam kaže dela zadnjih let in razvoj moderne arhitekture sploh. Čisto jasno se vidi, da so revidirani stari temelji arhitekture. Arhitekt je danes samo dvoje: umetnik in konstrukter. Kot konstrukter ima pred seboj vprašanje, kako zgraditi najsmotrenejše hiše, tovarne, parke, mostove, trgovske in pisarniške hiše itd.

Slog v čehoslovaški arhitekturi se ravna po največji ekonomiji in po največji smotrenosti. Fasadne lažiarhitekture ni več in je že v zadnjih letih povsem izginila. Izginili pa so tudi mogočni reliefi stebrov, strelnic, stolpičev in slični okraski. Preresna je naša doba, da bi trpela tako nepotrebno dekoracijo. Geslo modernega človeka je: Proč z lažjo, proč z videzom! Naj se življenje javlja res v preglednih enostavnih oblikah, harmonično organiziranih v celoto.

Na tej razstavi so posebno zanimiva dela čehoslovaških velikih arhitektov iz novejše dobe. S prijetnim zadovoljstvom se občuti razvoj po načelih največje smotrenosti in stvarnosti. Koliko je del iz moderne Prage, regulacijskih načrtov, upravnih zgradb in palač itd. Razstavljeni so veliki načrti Englovega Masarikovega studentskega kolegija, ki je letos že otvorjen, dalje načrte za palačo železniškega ministrstva, načrte za vodovode, za hidrocentralo in dr. Zanimivi in vse pozornosti vredni so načrti Feuersteinovega vojaškega zavoda, potem razni umetniški domovi, tako državni otroški dom, načrti mestnih stanovanjskih hiš, osnovnih, ljudskih šol, dalje Gahurinova dela v Batovem mestu v Zlinu, družinske hišice Batovih delavcev in uradnikov. (T. Bata ima v rokah velike čevljarske delavnice na Češkem v Zlinu, kjer je zaposlenih na tisoče delavcev in uradnikov.—Op. p.) Profesor arhitekture Gočar ima razstavljene načrte za vile in zgradbe z regulacijami v Kraljevem Gradcu; imajo pa razstavljene načrte tudi drugi umetniki, posebno se odlikuje že umrli Kotera, ki je zastopan z velikim muzejem v Kraljevem Gradcu. Itd. itd. Ni mogoče imenovati vseh razstavljenih del, ker jih je toliko. Vsi so veliko vredni in pomenjajo za Čehoslovake neverjetno velik uspeh v stavbarstvu, ki so ga dosegli zadnja leta. Čehoslovaki so tisti, ki so znali uveljaviti svoja stremljenja. Oni so edini izmed tistih povojnih držav, ki so vedeli, kako se odplačujejo na najboljši način vojni dolgovi.

Razstava čehoslovaškega stavbarstva se vrši pod protektoratom udruženja jugoslovanskih inženirjev in arhitektov. Čehoslovaško ministrstvo prosvete je dalo za rastavo 276 slik in fotografij 50 čeških arhitektov in stavbarjev. Izmed najvažnejših razstavljalcev moramo omeniti dr. ing. arch. Antonina Engla, profesorja na praški tehnični visoki šoli, profesorja arch. Gočarja, Jana Inderka, Pavla Janaka, Dušana Jurkoviča, Jaromirja Krejcarja, J. Kroheta, Otokarja Novotnyja, Emanuela Purgharta, dr. P. Steha in druge.

Razstava čehoslovaškega stavbarstva v Ljubljani bo brezdvoma velikega pomena za razvoj modernega stavbarstva in arhitekture in bo, ker je prirejena v Ljubljani, kjer imamo velikega slovenskega arhitekta-umetnika Plečnika, poglobila tudi prijateljske vezi med bratskimi narodi Čehov, Slovakov in Slovencev.

Smrtna kosa v Trbovljah. Umrli so: Anton Gunšek, rudar v p., 72 let; Ivan Floebus, sin rudarja, 2 in pol leta; Vinko Polak, rudar, 48 let; Ivan Kavše, orožniški kaplar, 27 let; Franc Pavlovič, rudar v p., 34 let; Tomaž Bevk, dninar, 64 let; Vinko Raspotnik, rudar v p., 59 let; Franc Šoštar, sin rudarja, 4 leta; Jernej Kovče, rudar 29 let.

Tri mesece obešen. Kakor javljajo iz Maribora, so gozdni delavci blizu Studencev naleteli na grozno najdbo. Na neki bukvi je viselo moško truplo, ki je skoraj do okostja razpadlo. Le po obleki se je mogla ugotoviti identiteta: bil je to Ivan Erbežnik, ki je približno pred tremi meseci izginil brez sledu. Samomor je izvršil baje zaradil nesrečne ljubezni.

Obup rudarskega staroupokojenca. Dne 29. februarja so našli v gozdiču pri Kotredežu napol mrtvega 65 let starega družinskega očeta Martina Kejšeta, rudarskega staroupokojenca iz Trbovelj. Oblečen je bil le v srajco in spodnje hlače. — Martin Kejše je živel že dalj časa v velikem pomanjkanju.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Pomoč stavkujočim rudarjem

New Waterford, Kanada. Letno poročilo društva št. 558 SNPJ.

Za leto 1927 je bilo asesmenta v $1 in $2 raz. vplačanega v odrasli oddelek	$2,646.73
V mlad. oddelek	27.46
	$2,674.19
Bolniške podpore sprejete za $1 in $2 raz.	$ 488.00
Posmrtnine	700.00
Skupaj	$1,188.00
Prebitek	$1,486.19
Članstvo:	
31. dec. 1926 v odras. oddelku	46
v mladinskem oddelku	10
Skupaj	56
31. dec. 1927 odras. od.	150
mladinski oddelek	13
Skupaj	163
Dohodki v društveno blagajno:	
Veselice, vstopnina itd.	$ 849.42
Delnice za Slov. dom	500.00
Posojilo	600.00
Skupaj	$1,949.42
Izdatki	1,886.52
V blagajni dne 31. dec. 1927	$ 62.90
Dohodki v Slovenskem domu.	
1. jan. 1928	$120.75
2. jan.	20.00
3. jan.	10.00
14. jan.	17.95
4. feb.	128.08
11. feb.	12.50
18. feb.	90.83
Dohodki od 1. jan. do 18. feb.	$400.11

Račun izdatkov v podrobnosti podam, kadar bo aklenjen cel račun od Slovenskega doma.

Napredovanje društva je bilo v tem, da smo prvič pridobili v teku leta 104 člane v odrasli oddelek in 3 člane v mlad. oddelek. Sicer smo jih pridobili več, ali odpotovalo jih je 12 brez prestopnih listov, katerih ne vključujem.

Zgradili smo si svoj lastni dom, kateri stane čez $3,000. Imeli smo v tem oziru v društvu tudi hud boj, ker nekateri so zelo nasprotovali gradnji doma, ker denarja res nismo imeli, svoj dom smo pa potrebovali, a smo ga zgradili vseeno in danes denar prihaja, kar lahko vsak vidi iz tega poročila.

Ustanovili smo tudi v Glace Bayju, v naselbini, ki leži 13 milj od New Waterforda, novo društvo "Canada" št. 625 SNPJ.

Bratski pozdrav! — Herman Drobesch, tajnik društva št. 558 SNPJ.

Panama, Ill. — Na mesečni seji 4. marca se je razpravljalo, kako bi se pomagalo bednim stavkujočim rudarjem v Penni in Ohiju. Ker je društvena blagajna bolj v finančni stiski, se je odločilo, da se gre po naselbini pobirat darove. Odločila sva se z bratom August Čermeljem, da greva pobirat. Darovali so sledeči: Peter Calufetti $2; Frank Nabregoj $1.50; po $1: Matt Plut, Joe Može, John Ocepek, Angela Zalar, Joe Mavretich, Petar Skoflich, Luka Ferkovich, Maks Bernadich, Stevo Natakovich, John Umek, Andy Ileršič, Ted. Vujnovich, Pete Eskra, Frank Goličnik, Joe Zalar, Matt Ogolin, Juraj Wargo, John Urda, Joe Kavčich, John Link, Tony Calufetti, Premo Tavan, Henry Trian, Joe Della, Joe Rovisky, Quirino Nones, P. Cirna, A. Bornette, Robert Petruccani, Frank Malovic, Tony Blatnik, John Fullers, Joe Ferjančič, Ed. Mury, H. Hustra, John Ancel, Robert Pullen, James Bussone Jr., John Revelle, D. Matto, G. Giovanetto, Mary Kotar, John Gudall in John Cerkvenik; O. Munitori 75c; po 50c: Karol Widetich, Frank Adam, Mike Gerbec, Frank Klančnik, Joe Eskra, John Zalar, John Paulin, John Frigo, Joe Mužar, Ugo Perfetti, James Monge, Joe Spensberger, Pete Marcolini, John Kasak, Mitar Gavrian, John Walant, Luigi Degan, Louis Frasca, Neimenovan in John Barnato; po 25c: James Moresky, Emilio Massa, James Busson Sr., Louis Tinor in P. Bonetto. Skupaj nabranega $59.50.

Iskrena hvala vsem darovalcem v imenu stavkujočih rudarjev!

Opomba: Razdeli naj se tudi med Italijane in Hrvate, ker jih je polovica darovalcev.

Bratski pozdrav!

— Martin Yurečko, predsednik.

Slickville, Pa.—Društvo "Svoboda" št. 379 v Slickvillu, Pa., je na seji 19. februarja darovalo $20 iz društvene blagajne v pomoč stavkujočim premogarjem. Potem smo izbrali še štiri člane, da pobirajo darove po naselbini in tudi drugje. Izbrani so bili: Frank Starina, John Golle, Milich Čika in Steve Strelar. John Golle in Frank Starina sta se podala v precej oddaljeno naselbino na Tintown. V tej naselbini imamo samo dva člana naše jednote. Uspeh je bil povoljen, kar je največ pripomogel Urban Mengor, za kar mu najlepša hvala. Imena darovalcev: Slickville, Pa.: Joe Kocyan $5; Frank Starina $2; po $1: Louis Novak, Frank Obonar, Andrew Rasperger, George Henigman, John Kogovšek, Anton Slabe, Joseph Slak, John Prijatelj, Frank Kurant in John Golle; Frank Sladich 50c: — Jamison, Pa.: po $1: Anton Pirman, Frank Repovš, Frank Resnik, Joseph Globokar, Joseph Pavkovich, Joseph Frascarelli in Joseph Ribitch; po 50c: Ludvik Kovačič, Joseph Janše, John Picel, Steve Vankgrin, Cesare Tagliati, Steve Choma, Mike Kucik in Mike Sinak; Mike Zerabnick 25c; Mrs. John R. Frew 15c. — Trees Mills, Pa.: po $2: Milich Čika, J. Madras in Milich Krivokuča; po $1: Frank Kirn, Joseph Cindric, Mary Latoslo, Paul Martinelk, Leonard Chirolina, August Dividis, John Celar, Frank Lonart, John Sinkovich in Luka Podobnik; po 50c: Steve Yugas, Steve Cindric, Koslo Pivern, Tony Faulk, Lorenc Stefano, James P. Nikolson, Joseph Drolc, Stanley Visnoski, Adolph Misrelli, William Biver, Math Pifer in Grover Bortz; po 25c: Frank Martinel, Sortolo Borjo, Martin Cerne in James Moreglose; Joseph Misiljo 20c. —Tintown, Pa.: Urban Mengor $3; po $1: Svan Bellan, Peter Tanarich, George Kirinič, Paul Frank, John Novosel, John Tuchofer, Nick Demarka, Liseo Frank in Stanley Petrovski; Steve Sabo 75c; po 50c: John Pastor, Nikola Despot, John Bayus, Tony Patrona, Tony Demarco, Samuel Cample, Frank Rossi, Paul Mahalic, Tony Franc, John Beveridge, Paul Gallo, Mickey W. Karafta in Andy Seben; Mrs. Rasko 40c; Mike Terlecki 35c; po 25c: Kosimus Wimwokj, Sam Scalise, John Popp, Frank Ban, Mirko Novosel, George Lepšič, John Alakar, Steve Olah in Dominick Schoot. — Patton, Pa.: Po $1: Adolph Helfer, Ignatz Planincic, John Lehpamez, Stani Sinkevic, George Medved in Rudolph Helpher; po 50c: Dane Perakovič, Mike Ludinič, John Holodinsky, John Slensky, George H. Smitti, Steve Filcik, John Slosarik; po 25c: Yeslko Krvecki, Tom Cindric, Joe Frascarelli in John Rossi.—Mladinski odsek, Jamison: Frank Medvesek 25c. —Slickville, Pa.: po 25c: Josephine Golle, Agnes Golle, John Golle in Julia Rasperger. — Skupaj $86.10.

Lepa hvala vsem darovalcem, stavkujočim rudarjem pa želimo veliko uspeha in zmago. Iskreni pozdrav vsem zavednim delavcem!—Anton Pirman, tajnik.

San Francisco, Cal.—Društvo "Tabor Slovanov" št. 304 SNPJ je na seji dne 8. feb. izvolilo odbor 6 članov, kateri imajo pravico nabirati prostovoljne prispevke v podporo stavkarjem v premogovih okrožjih.

Nabiralci: Joseph Fabjan in Anton Kostelec nabrali vsoto $79.35, katero so darovali sledeči: Po $2.50: Bara Kramar, J. Laušin, Jack Filipcich in Anton Judnich; po $1: M. Boben, M. Laušin Sr., J. Absetz, Terezija Tomas, Mary Junke Sr., Johanna Jaklich, S. Krpan, Miss S. Skala, P. Videtich, H. Golobich, K. Kremesec, J. Kambich, Kety Musich, F. Musich, J. Musich, V. Černich, J. Ancel, Mrs. Matt Svetich, Mrs. J. Vidmar, Mrs. M. Stajer, T. Springar, J. Barich, Martin Slanc, L. Taučar, L. Miserec, Nick Erdelac, I. Savarin, Harry's Barber Shop, J. Ivanstich, J. Skoff, J. Skoff Jr., D. Beckman, A. Junke, M. Govednik, A. Stefanich, F. Skabec, L. Erlah, M. Arenšek, J. Fir, J. Radovich, Mrs. J. Rus, P. A. P. Racs, Wm. McNulty, Mrs. E. McCall, I. Lozar; po 50c: J. Kolbezen, A. Kostelc, Mrs. Staizer, Pauline Staizer, Mrs. J. Judnich, L. Stariha, Mrs. Markovich, J. Skube, J. Gorše, H. Kubow, T. Bajčich, Mrs. L. Taučar, Mrs. A. Boben, M. Sašek, L. Koenig, Miss A. Fabjan, J. Fabjan Jr., J. Fabjan, J. Musich, M. Plut, J. Brajkovich, P. Brajkovich, Mrs. Ingann, Mrs. Mary Kremesec, Miss J. Erlah, J. Erlah, Mrs. M. Sterk, Miss A. Fink, Mrs. Elsie Stich, M. Jerman in Mary Rauh; C. O'Neal 40c; Mrs. M. Smrekar 30c; po 25c: T. Faden, J. Junke, E. Bonnot, M. Judnich Jr., T. Clements, P. Lamut in Miss R. Lamutt. Na seji Slovenskega podpornega društva $6.40.

Nabiralci: Martin Govednik in Frank Matjasich nabrali vsoto $70.50, katero so darovali sledeči: Po $2: A. Sustarsich, F. Vidmar, M. Jelenich, A. Jelenich, F. Judnich in J. Stich. Po $1.50: L. Sporar in mrs. Udovich; po $1: J. Anzek, M. Tajčman, W. Mihelich, J. Kambich, F. Abi, M. Judnich, Ana Judnich, M. Vadanovich, J. Tugina, A. Letnar, A. Pečavar, M. Andolšek, M. Jerše, F. Kesh, F. Pucelj, F. Matjasich, M. Fisher, F. Homan, M. Stankovich, M. Russ, G. Rudolff, L. Merver, Mary Skoff, Mary Tokar, M. Skoff, J. Zakotnik, Mary Petric, J. Erlah; po 50c: J. Barich, F. Tesak, S. Jerkich, J. Shober, M. Plut, M. Kambich, J. Golobich, J. Gersich, M. Golob, J. Clemens, E. Bickert, M. Watson, A. Lukach, J. Klemenc, L. Plut, F. Lesar, A. Smalz, R. Kremesec, J. Merver, C. Toy, Slovenec, J. R. Judnich, F. Berjamini, R. Golob, A. Rauh, B. Shukle, F. Pecavar, J. Bizjak, S. Ruzich, Slovenec, M. Shukle, J. J. Vidmar, M. Springar, J. Pangerc, A. Stariha, G. Lamut, J. Kuzma, V. Jurce, J. Ribich, M. Judnich, J. Shneler, P. Bižal, J. Rauh, A. Boben, M. Stark, A. Lekšan, J. Matjasich in M. Govednik; po 25c: A. Debeljak, J. Gersich, G. Klem, J. Stich, Slovenec, J. Kapsh, T. Gerzin, A. Mihelich, J. Judnich, G. Jackson, M. Stukelj, M. Petrich, M. Pash in G. Košuba.

John Bartol in Peter E. Kurnik sta nabrala $12.25 od sledečih: J. Adamich $2.50; P. E. Kurnik $1.50; po $1: J. Bartol, J. Stariha, M. Golobich, J. Koenig in F. Krudich; po 50c: J. Golobich, M. Bižal, M. Sterbinc, F. Mirtch in J. Derman; po 25c: R. Tugina, J. Kambich in J. Warga.

— F. Matjasich.

Detroit, Mich. — Prostovoljni darovi za premogarje na stavki v Maynardu, Ohio. Nabiralna pola: Rudolf Potochnik.

Darovali po $2: Rudolf Potochnik, Joseph Vidic, Fred Kochevar in Fr. Rešiånik. Po $1: Peter Kisovec, John Seliånik, John Jane, John Krašovec, Frank Kristan, Frank Oblak, Anton Jurca, John Zornik, Anton Semec, Leo Junko, Anton Merhar, Lawrence Sluga, Paul Pristavc, Franjo Kuhovski, Jos. Bohinc, Paul Ocepek in Jos. Ocepek. Po 50c: mrs. Johana Janesich, Louis Slapar, Andrew Pelan, mrs. Rose Yonack, Andy Šemrov, Anton Verlich, mrs. Uršula Šemrov, mrs. Mary Jurca, Tony Modic in mrs. Mary Potochnik. Skupaj $30.

Woodward, Iowa. — Naše društvo je na seji 19. feb. imenovalo dva člana za pobiranje prostovoljnih prispevkov za stavkujoče premogarje v Penni in Ohiju, brata Frank Lokmerja in Martin Supana.

Darovali so kakor sledi: John Mamula $5; družina Batani $1.25; po $1: John Kutin, James Dante, Kazimir Kruzich, Frank Drobnich, Mijoce, Frank Gošek, Marko Blažanin, Mile Wranich, Mijo Snarich, George Kneževich, Venko Polich, Frank Pier-Rajkovich, Anton Galetič, Tomaš Rajkovich in Frank Omerso. Po 50c: Peter Wilfan, Neža Kutin, Anton Aušich, John Krušich, Josefina Krušich, George Grgurich, Anton Martinčich, Joe Martinčich, Silvio Sasatelli, Joe Pierce, Louis Palčič, Frank Krušich, Filip Blašković, Steve Blaškovich, Tom Jurčich, Andrej Krušich, Tony Mataja, Anton Salokar, George Burich, Tony Corso, Steve Snajder, Math Krušich, Joe Kombol, Andy Bertini, Mile Biondich, Viktor Bursesi, Viktor Tomljanovič, Joe Radoševich, Mile Marinac, Jakob Podlesnik in Joe Bistan; po 45c: Steve Mamula; po 30c: August Starčević; po 25c: John Spolar, Tony Pugel in Žuko Valentino. Skupaj $38.75.

Obleko so darovali: mrs. Ana Lokmer, mrs. Mary Supan, mrs. Ana Pierce, mrs. Jennie Tomić in mrs. Mathilda Sušić.

Z bratskim pozdravom!

— Anton Ausich.

Robey, W. Va. — Priloženo pošiljam $13 (trinajst dolarjev) v pomoč stavkarjem. Na redni mesečni seji dne 4. marca je naše društvo dovolilo $5 iz društvene blagajne v pomoč stavkarjem in smo pobirali prostovoljne darove med člani na seji. Darovali so kakor sledi: Po $1: John Marčun, John Kissela, Peter Frank, Sergij Zelenski, Frank Pavšel in Frančiška Sheme; po 50c: Ljubomir Petrovich, John Lagoj, Tony Polok in Mike Kimko. Skupaj $13.

Bratski pozdrav! — Frank Pavšel, tajnik.

Buffalo, N. Y. — Društvo št. 405 SNPJ darovalo $10; člani: Ansir $2; po $1: Anton Zakrajšek, Gašper Knafelc, Alois Zakrajšek, Nick Petrović, Tomo Drakšič, Peter Cvorak in Neimenovan; po 50c: Frank Susman, Joe Kren, Joe F. Kren, John Knaus, Fr. Sofikanič, M. Zrinski, Hobrat, Medaković, F. Markušić, Radetić in Nick Knežević. Puskar 25c. J. Milković 50c.—Skupaj $25.25.

— Louis Zakrajšek, tajnik.

Peoria, Ill. — Pošiljam vam za štrajkarje v Penni in Ohiju. Vsoto sem nabral pri rojakih. Darovali so po $1: J. Wolgemuth, F. Hočevar, J. Mores, J. Kocjan, M. Aljancich, M. Papich, F. W. Aiello, J. Kotar, A. Arčul in M. Sintich. A. Petkovsek 75c. Po 50c: F. Muhich, P. Vlahovich F. Wolgemuth ml. in M. Kašič. Skupaj $12.75.

F. Wolgemuth, nabiralec.

Clevelandska Federacija SNPJ.

Društva in posamezniki darovali za stavkujoče rudarje. Društvo "Prešeren" št. 17 SDZS $5. Louis Zorko nabral: Joseph A. Siskovich $2, Vincenc Salmič $1, Angela Erjavec $1, Lina Lokar $1, Anton Bukovnik 60c, mrs. Kandoni 50c in Roman Susman 50c. Skupaj $6.60.

Darovalci oblek in čevljev: Mary Zalar, Jennie Rebek, Anna Otoničar, Josephine Terbižan, Jennie Mandel, Ales Hribar, Matilda Zimerman. (Obleko nabrala Katarina Stefanič).

V zadružno prodajalno prinesli obleko: Louis Tolar, F. Terbižan, John Gorjup, Frank Spenko, J. F. Durn in A. Gorjanc.

Zaboje smo poslali v sledeče naselbine: (George Jakopin), za naselbine Lloydell, Onalinda in Dunlo, Pa. (John Just) za naselbine Primrose in Midway, Pa. (Andrew Gaber), Cuddy, Pa.

Nabrala mrs. Bašel: Blaž Godec $1, Joseph Francel $1.

Pomožni odbor se v imenu stavkujočih rudarjev prav lepo zahvaljuje vsem darovalcem. Pomožni odbor: Edward Branisel, Louis Zorko, Anton Garden, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

PRIJETNI? . . . *Da!* ZELO PRIJETNI— IN TUDI ZADOVOLJIVI

MI POTRJUJEMO, da se po našem najboljšem prepričanju za Chesterfield rabi finejše vrste tobak in vsled tega so boljšega okusa, kot katerekoli druge vrste cigaret po tej ceni.

LIGGETT & MYERS TOBACCO CO.

CHESTERFIELD CIGARETTES

Darinka Topolovec:

PO DALMACIJI

V pristanu je bil zasidran parobrod "Sušak", ki naj nas odpelje na obširno morje. Parnik je kadil že s polno paro, mornarji so se premikali sem in tja, a drugače še ni bilo videti ljudi. Šetala sem po pomolu, pred menoj Split ves v svetlobi neštetih luči, a tam za menoj morje popolnoma temno; le borna lučka je brlela v svetilniku in malo odsevala svetlo točko.

Parnik je zatrobil k odhodu. Potniki so vstopili v svoje prostore. Odložila sem prtljago v salonu in odšla na krov, da si ogledam manevriranje ladje, ki se je pravkar oddaljevala od obale. Zašumela je morska voda, peneča se je objemala krmilo, kakor bi hotela ovirati odhod. Polagoma se je ločil parnik od pomola, voda je še vedno peneče besnela. Morski veter je zavel preko krova, da sem se tesneje zavila; — parnik je bil že na prostem. Voda se je umirila, le široka cesta je ostajala za ladjo in se tam daleč zadaj zopet strinjala z valovito površino. Temno nebo je kraljevalo nad nami, niti ene zvezdice nam ni naklonilo, le za nami je ostajalo nebroj luči, ki so postajale vedno manjše, a vedno razločnejše. Izgubila se je splošna svetloba, zato pa so se tembolj odražale posamezne lučke, kakor male svetle pike v temnem ozadju. Daleč je bil že Split, ko sem opazila zopet novo skupino lučic, lepo razporejene v vrsti. Tudi na drugih krajih so zasijale prijazne lučke kot v pozdrav. Veter je postal močnejši in s podvojeno silo se je zaganjal v samotnega popotnika na morski površini, katero je neusmiljeno bičal, da so se valovi divje zaganjali proti nam.

Pozno v noči že se je bližal parnik Makarski, ki leži na celini dalmatinske obali nasproti otoku Brač. Makarska je zelo priporočljiva za letovišča in postrežba tujcev je solidna in dobra. Od tu se delajo izleti na najvišji vrh Biokovo, ki poplača trud speti se nanj s prekrasnim razgledom. Tudi proti Makarski je morje precej odprto in se vedno rado igra z ladjami. Tudi nad nas se je spravil morski škrat in nas zibal in gugal, da so valovi pljuskali na in preko krova. Mogoče bi mi ta pogled ne storil ravno preveč dobro, toda jaz sem se že vrnila v kabino in mirno zasnula ter nisem čutila ne guganja ne zibanja, niti kje se nahajam. . .

Na obzorju so se zlatili nežni oblački in vidno se je širila svetloba na nebesnem svodu.

Dolge, ozke, zidane ograje so označevale vstop v izliv reke Neretve. Zazibal se je parnik, ko je prišel v rečno strugo in pričel s plovbo proti toku vode — navzgor. Na obeh straneh se je širilo zeleno polje, katero so namakali številni odcepi reke same in napravljeni kanali so segali globoko v celino. Ob obeh bregovih reke pa je bila speljana lepa cesta, ki se je vila enakomerno z vijugami Neretve same. Semintja so se vrstile ob bregu revne hišice. Živahno je postalo na krovu. Zaspanci so prihajali na jutranji zrak.

Najbolj so nas zanimali svojevrstni čolni in veslači v njih. Čolni so bili zelo široki, na pogled neokretni in tapecirani po tleh s slamo, na kateri je udobno sedel domačin in veslal z enim samim veslom. A najbolj zanimivo se nam je zdelo, da smo videli zelo malo veslječev moškega spola, večinoma so bile ženske. S pozornostjo smo sledili jadrnici, katero so spravljali po reki navzgor. Jadrnica je bila privezana na dolgo močno vrv, ki so jo vlekli štirje moški na cesti, speljani tik ob vodi; — zardeli od napora so pritiskali na vrv in le polagoma jim je sledila še ladja. Res zanimiv pogon. Pri enakem opazovanju mi je hitro mineval čas.

Pred nami je vstajala skupina hiš — Metković. Metković je skoraj najvažnejše mesto Hercegovine, ker je po izlivu Neretve zvezano z morjem in zato važna prometna postojanka. Prvi pogled na mesto je bolj prijazen kot razgled po mestu samem. Visok most veže levi breg z desnim in na visoki vzpetini se ljubko razgleduje prijazna cerkvica. Glavni del mesta tvori trg kjer si lahko kupiš sadja in kruha in okrog njega leže razne trgovine. Od trga se zvije cesta v obliki stopnic precej strmo navzgor, vodi mimo hiš, ki slone ob obeh straneh pobočja hriba in se na vrhu izgubi pred pokopališčem. Rastline in sploh podnebje je še bolj podobno našemu kakor dalmatinskemu in tudi ona enakomerna sivina je prepustila mesto nekakemu posebnemu zelenju — pašnikov.

Z vrh griča se nudi krasen razgled na vso ravnino skoraj tja do izliva Neretve v morje.

Odrinili smo dalje. . . nazaj proti morju. . .

V Opuzenu smo pristali sredi rečne struge. Čoln je priveslal od obrežja in prinesel novega potnika. Po preteku dveh minut je zopet sopel parnik proti morju, ki je že skoraj obrobljalo rekin izliv. Plitvine so bile označene s posebnimi znamenji v opozorilo ladjam, da ne bi nasedle. Vozili smo sedaj zopet po morju med dvema obalama, ki sta si precej slični.

Drugi pristan Drače smo dosegli po štirih urah. Ob dolgem pomolu je obstal parnik ,in izstopili smo za par minut. Na vsakem pristanu se je nabralo ljudstva, ki je ogledovalo prihod in odhod ponosnih ladij. 5 minut postanka je zadoščalo za nadaljevanje poti. Morje je bilo azurno in popolnoma mirno in mirno so se zibale jadrnice in čolni na njegovi površini.

Crkvice leže na skalnatem obrežju poraslem z grmovjem, a se dvigajo v ozadju goli, skalnati griči. Kraj je le majhen. Pol ure kasneje smo dospeli v Trpanj.

Pogled na Trpanj je slikovit in lep. Kraj je mnogo večji od prejšnjih in se nahaja glavni del kraja za gričem. Sedela sem na krovu, zatopljena v naravo pred seboj. Solnce, ki se je popoldan žgoče upiralo na krov, je izgubljalo na moči in se nagibalo k zatonu. In zopet je pričel pihljati veter. Iz Trpanja smo se vrnili ob obrežju Pliješca. Nam nasproti se je nahajala Makarska oblast na celini, kjer smo pristali še ponoči.

Solnce je jelo zlatiti gričke za Trpanjem, ki so rožnato pordeli. Trpanj tone v mraku, morje prehaja v senci Pliješaca v ultramarinmodro. Naš Sušak pa je držal proti solncu iz polmraka polotoka v bliščečo svetlobo poslavljajočega se solnca. Na zatonu se pogreza solnčna obla v vsem svojem blesku za mali otočič na horizontu, še par hipov, obla izgine, a sij obstane nekaj časa, nato se prelije v oranžno in končuje v nekako svetlo sivkasto zeleno, ki se razlije po vsem svodu in doseže one griče, ki so otemneli. Morje je izgubilo svoj bleščeč oklep, valovi, ki jih povzroča ladja, se razbijajo in družijo z valovi morja samega, bele pene obdajajo parnik, a valovi šepetajo. Močan je njih šepet in nerazumljiv a duša zasanja v prizor zatona; kjer je ostala le še svetla proga, ki je spremenila svojo barvo že popolnoma v sočno zelenkasto, zazdi se, da razume njih šepet in bučanje in zaželi si razgovora z njimi, ki se raspenjeni odbijajo in zopet vračajo. In misli, bežeč po zibajoči se valujoči gladini, do obkrožajočih gričev in malih krajev na strmih pobočjih, beže preko njih tja daleč, daleč, kamor jih žene hrepenenje. Zvezdice so obrasile druga za drugo otemnelo nebo. Rimska cesta je razgrnila svoj pajčolan preko neba, veter je zapihal preko morja, da je zavalovalo močneje.

Zavili smo ob obali otoka Korčula proti Veleluki, kjer naj bi parnik počival 6 ur. V salonu je bilo zelo živahno, zlasti je nestrpno pričakoval Veleluke neki godec z imenitno kromatično amerikansko harmoniko, kamor se vrača po 15 letih. Ganljivo je bilo gledati težko pričakovanje, katero je izražalo vse njegovo vedenje. Po tolikem času vrniti se iz tujine — domov. Proti 10. uri zvečer se je približal parnik obali in lučke so se zasvetile v daljavi. Tedaj ni več zdržal v salonu, odšel je s sinom na krov in neumorno igral, dokler ni pristal parnik v pristanu samem! Z glasnimi, veselimi klici je zapustil parnik in vzhičen izginil med obdajajočim ga občinstvom . . .

Počakal bo.

— Kakšen obraz je napravil, ko si mu povedala, da si že oddana?

— Sedel je in izjavil, da bo počakal.

*

Pot v Pantheon.

Stric z dežele vpraša stražnika: — Povejte mi, prosim, kako pridem v Pantheon?

— Ah, moj dragi gospod, najprej morate postati velik mož, potem pa umreti.

Rade Murnik:

HČI GROFA BLAGAJA

(Dalje.)

Kje pa so, kje?" je hlastno vprašal vitez Ahac in stopil bliže predenj.

"Čisto blizu šatorijo na hrvaški strani, v gozdu med Pribanjci in Janjčani. Moških je komaj deset, dvanajst."

"Pojdiva!"

V kuhinji je naročil vitez Ahac, naj dajo goslarju jesti in piti. Skoro nato je stalo dvajset gorovih konjanikov pripravljenih na dvorišču. Marko je ves oživel. Siloma je zadušil radostno ihtenje. Tudi njemu so dali konja in odjezdili preko Kolpe.

Že oddaleč so zaslišali zamolklo cigansko godbo. Na gozdni jasi je stalo več okajenih zakrpanih šatorov. Pod sajavimi kotli so goreli ognji. Okoli njih se je gnetla in valjala naga kodrava ciganćad. Napol dorastla dekleta z razgaljenimi nedri so plesala z veliko vnemo strasten ples.

"Pazite, da ne uide zlasti nobena ženska!" je opozoril vitez Ahac in dvignil roko. Konjaniki so iznenada pridrevili z naperjenimi sulicami iz gošče in obkolili tabor od vseh strani.

"Milost, milost!" so prosili prestrašeni cigani in popadali na kolena. "Usmilite se nas!"

"Ali te imam vendar enkrat, vražja potepenka!" je zakričal Marko, ki je bil skočil s konja in pograbil staro ciganko, da se je zvijala v njegovih železnih pesteh.

"Povejte, kdo je ugrabil hčerko grofa Blagaja!" je velel vitez Ahac. "Sicer vas denemo vse skupaj na grajske tezalnice!"

Vsi so pokazali na staro ciganko, trepetajočo v Markovih rokah in vpili: "Čirikli! Čirikli!"

Čirikli je gledala v otopelem strahu kakor priklenjen volk, potuhnjeni in preteče, divje in plaho. Tresla se je tako, da so zvenele rdeče in zelene kroglice, pripete v razpletene gavranje lase, ki so ji viseli po hrbtu in golih prsih.

"Stojte je viknila. "Kriva nisem toliko jaz, kakor ona lepa črnolasa gospodična!"

"Lažeš!" je zakričal vitez Ahac. "Katera gospodična?"

"Vaša sosedinja!"

"Salda plemenita Frauensteinerjeva?", se je čudil vitez Ahac.

"Užila je gadji strup, ki okameni človeku srce. Ona me je pregovorila, ona me je nagradila. Pokažem vam podzemno jamo in pot v oni grad, ako mi obljubite, da mi ne storite nič žalega."

"Ne pogajaj se, nevesta zlodejeva! Pokaži! Hajdi!"

Vitez Ahac je poslal dva moža v grad po baklje. Večji oddelek je takoj odjahal preko Kolpe proti Frauensteinerjevem gradišču in zasedel vse izhode. Vitez Ahac pa je počakal z manjšim oddelkom, da sta prinesla ona dva plamenice. Sledili so ciganki, oddali na levem bregu konje dvema varuhoma in se odpeljali v čolnu po Kolpi.

Nenadoma je pokazala Čirikli na precej strmo obrežje na levi. Skočila je iz čolna in odgrnila bujno zagrinjalo zelenih plezalk in ovijalk ter pokazala temno votlino. Privezali so čoln ob vrbo, prižgali baklje in šli za ciganko. Izprva so tavali globoko uklonjeni, skoro pa se je jela jama večati. Vsi zavzeti so stopali po vlažnih, s kristali osutih tleh. Od prelepih belih kapnikov so čarobno odsevali podolgasti odsevi, od kristalov na stenah in stropu so se bliskale in lesketale stoterobarvne lučke kakor živožarne pisane zvezde. Iskre in utrinki so padali od prasketajočih plamenic in ugašali z rahlim cvrketom na mokrotnih tleh ali v tolmuncih.

Salda plemenita Frauensteinerjeva je vedela dobro, kaj se godi. Klečala je v svoji izbi ob omari in brskala po predalih. Po sobi je bilo vse razvlečeno na odgrnjeni veliki pernici, na lični nizki mizici, na težkem stolu s previsokim naslanjalom, na klopi, na hrastovih stopnicah pod oknom, na risji koži pred posteljo, prav povsodi je bila razmetana razna šara, odrezki, napol dodelani okraski, pahljače in druga drobna roba. Okroglo ogledalce med dvema razbitima lesenima golobomа je ležalo počeno pri stojalu s preslico in srebrnim vretenom.

Vstala je. Črna obleka, črni lasje so jo delali še bolj bledo. Na ponosno dvignjeni glavi si se je svetil rdečesvilnat šapelj z zlatimi motvozki. Izza gostih dolgih trepalnic so žarele velike temne oči, še vedno krasne, zapeljive, demonske. Vzorno lep bi bil njen duhoviti obraz, da ga niso kazile ohole, zasmehljive ustne in nekoliko premočne čeljusti. Še zmerom so belele roke, vrat, obličje ko hermelin. Črnobaršunasto krilo z jako širokimi rokami je bilo nad bujnimi prsmi globoko izrezano in pod njimi prepasano z usnjatim pasom, okrašenim z opeli in zlatimi arabeskami. Na levem podlaktu se je svetila srebrna zapestnica z dvema kačjima glavama. S palcem in kazalcem levice je držala votel benečanski prstan, ki je imel na zunanjem robu ostro iglico, skrito v plitvi luknjici.

"Izgubila sem vse. Mrtev je moj brat, mrtvo je moje življenje. Pričakovati ne morem ničesar, ničesar več! Kaj bi meni tako ničevo, jalovo življenje, tako životarenje, neplodnejše, slabejše nego v vsakem samostanu! Oživela sem . . . O da bi bilo le skoraj ževsega kraj in konec! Ali ni še oživelo srce, to neugnano srce! Blagajevi, le veselite se, le! O — vaše veselje zamori prav kmalu neizprosna žalost. Kar je Salda započela, Salda tudi dovrši. En sam pritisk — haha — en sam pritisk tega prstana odpahne vrata večnosti. O človek, ponosno bitje, ničevo bitje, ki te more ugonobiti ena sama kapljica! Jutri osorej me morda že ne bo. In vse bo, kakor je bilo. Solnce bo veselo sijalo nad šumami in lokami, Kolpa bo šumela in pela svojo tajnovito pesem . . . vse bo tako, kakor je bilo. Pa tam? Ah . . . vseeno, vseeno. Pot je jasna, gre naravnost Le naprej, le dalje, dalje . . ."

Odmaknila je šilo na prstanu in vlila v votlino brezbojno vodico iz drobne stekleničice. Vzela je bronasto svetilko, prižgala ovoščeno dušo in odšla po ozkih zavojnatih stopnicah v pritličje. Konec hodnika med ječami je s kolenom pritisnila naskrit glavič. Zaobrnil se je širok kamen in stopila je v podzemeljski hram. Vsa zamišljena je stopala po vlažnih tleh. Na stenah, na kapnikih, povsodi je vse prelestno zaigravalo v belem, žoltem, zelenem, višnjevem, rdečem svitu, se iskrilo v prirodni pralepoti in opaliziralo s čarobnimi lučmi kakor samo dragoceno kamenje, kakor igrača povodnim vilam iz Kolpe. Od Saldine postave in od stalagmitov so rasle pošastne sence po tleh in stenah, se pomikale kakor podzemni demoni in tonile v temi. Počasi je šla dalje.

Nenadoma je stalo pet mož okoli nje. V vseh obrazih je videla mrke sovražne oči. Nasmehnila se je zaničljivo.

"Gospodična Frauensteinerjeva, povabljeni ste na Blagajev grad!" je izpregovoril vitez Ahac rezko in čudno je odmeval njegov debeli glas v podzemeljskem hranu. "Vaša navzočnost je nujno potrebna. Dovolite, da vas spremimo!"

Zavila je oči v onemogli topi jezi kakor ujeta tigra. Odveldi so jo iz jame, ugasili baklje, jo odpeljali v čolnu in ji naposled ponudili konja. Šele zdaj so zapazili, da je izginila Čirikli. Nihče se ni zmenil zanjo. Ne da bi črhnila besedico, je Salda prijahala v Blagajev grad. Vitez Ahac jo je zapri v ječo z najmočnejšimi vrati.

(Dalje prihodnjič.)

Telefon Cadillac 9437
Tel. na dom Glendale 9700

IVAN A. MAROHNIČ
Attorney at Law
(ODVETNIK)
Govori slovensko
1129-1131 First Nat'l Bank Bldg.
Woodward Avenue and Cadillac Square,
DETROIT, MICH.

Agitirajte za "Prosveto"!

V STARI KRAJ

V STARI KRAJ!

Še je čas — ako se požurite — priglasiti se za letošnji skupni izlet v stari kraj pod nadzorstvom IZLETNEGA URADA S. N. P. J.

Na krasnih, udobnih parnikih, v družbi rojakov-sočlanov preko večno šumečega Atlantika — skozi [illegible] Pariz — preko slikovite Švice — mimo starih zgodovinskih gradov in mest — v staro lepo staro domovino!

V par tednih, ki jih preživite v prijazni vasici, kjer ste preživeli svojo mladost — ali kjer je bival vaš oče ali vaša ljuba mati — se boste pomladili za leto. Vse [illegible] skrbi bodo pozabljene v krogu prijaznih domačinov in znancev.

In ne pozabite: med potom ne boste imeli nobenih skrbi, kajti za vaše udobno in brezskrbno potovanje skrbi IZLETNI URAD S. N. P. J.

Ako se še niste prijavili za letošnji izlet, storite to takoj! Navedite, koliko članov družine pojde z vami in označite starost otrok, dalje ali ste državljan ameriški ali ako imate prvi papir; ali želite potovati v 2. razredu ali v turistovskem razredu. In ne pozabite priložiti poštne nakaznice v znesku $25, kajti ako hočete, da se za vas rezervira prostor na parniku, treba [illegible].

Prijavite se takoj za letošnji izlet na naslov:

JACOB ZUPANČIČ
Sec'y. Excursion Bureau S. N. P. J.,
2657 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Ako ne morete iti na obisk v stari kraj letos, začnite hraniti že sedaj za izlet drugo leto, ali pa za VELIKI IZLET L. 1930!

Hitra pomoč za okorele sklepe in unete mišice.

Ne pazite se okoli v agoniji, če vam bo dal Johnson's Red Cross ledični obliž takojšnjo pomoč. Ne obupajte, ker so vam zdravila le začasno pomagala. Poskusite Johnson's Red Cross ledični obliž, ki vam da trajne ugodnosti—gorkoto, podporo ter neprestano masira unete mišice in okorele sklepe.

Blagodejni vpliv Johnson's Red Cross ledičnega obliža je trajen, ker v svoji polni moči pritiska [illegible] na kožo, na boleči del in kožo ga neprestano vzgaja, dokler ostane obliž na životu. Če imate okorele mišice in sklepe, vsled dela, ali ker delu niste vajeni, vsled prepiha, revmatizma ali kakega drugega vzroka, pritisnite Johnson's Red Cross ledični obliž na boleče mesto in čudili se boste hitri in čudoviti uspešnosti. Naprodaj v vseh lekarnah. —Adv't.

Mrs. J. T. Raudebaugh
Wyndmere, N. D., piše:

"Mr. H. H. Von Schlick. Dragi gospod: Moram vam pisati in vam naznaniti, da mi je vašo izvrstno zdravilo čudovito pomagalo. Moje lice in ustnice, prej blede barve, postajajo sedaj lepe mesene barve, in to po uporabi prvega zavoja; tudi mi ljudje pravijo, kako moje lice postaja lepše, kot je bilo poprej. In kako dobro se počutim sedaj; vse ono bolno in izmučno stanje je izginilo. Jaz vsakemu priporočam vaš Bulgarski zeliščni (krvni) čaj, posebno takim, ki so, kot je bil moj slučaj. Povrnilo mi je zdravje, in znano nam je, da je to dobro sredstvo proti prehladu."

Bulgarski zeliščni (krvni) čaj se prodaja v lekarnah, 75c in $1.25, ali se pošlje po pošti. Naslovite na: H. H. Von Schlick, 100 Marvel Building, Pittsburgh, Pa. (Adv.)

Počuti se slabo in je izčrpan?

"Bil sem zelo slab in izčrpan predno sem začel jemati Nuga-Tone," pravi Mr. H. Hufener, Dillon, Kansas. "Porabil sem več steklenic Nuga-Tone, in sedaj sem popolnoma drugačen človek."

To je splošno poročilo oseb, ki so uporabljale Nuga-Tone. Ono je izboljšalo zdravje in vrnilo moč že milijonim moškim in ženam. Nuga-Tone povrne tek do jedi, pomaga prebavi, odpravi omotico, glavobol ter [illegible] in meburne nerednosti v par dneh. Ojača nervozne živce in povrne telo oslabelim osebam. Poskusite Nuga-Tone. Ono vas bo ojačalo in dalo novo življenje vašim organom. Kupite lahko Nuga-Tone v lekarni, in ako vam ne pomaga, se vam denar povrne. (Adv.)

IZVRSTNA PRILIKA
Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENCI, vredno $5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto $7.80.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna $2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna $1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna $1.50, skupaj vrednost $5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto $7.80.

To velja za člane S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo $9.00.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupne vrednosti za $2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCE in HERETNICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto $4.00. Ne člani pošljejo $4.60. Ali pa za $3.00 polleta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani $3.60.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime ....

Naslov ....

Država.............................. Št. društva....................

Pošiljam $..............................

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V
TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROCA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA